

BMTNING MINTAQAVIY DASTURI DOIRASIDAGI HAMKORLIK MARKAZIY OSIYONI GLOBAL AHAMIYATGA MOLIK MARKAZGA AYLANTIRADI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 24-noyabr kuni Boku shahrida BMTning Markaziy Osiyo iqtisodiyotlari uchun maxsus dasturi (SPEKA) birinchi sammitida ishtirok etdi.

Ozərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Aliyev rəisliɡidə o‘tgan tadbirdə Qozog‘iston Respublikası Prezidenti Qosim-Jomart Toqayev, Qirg‘iz Respublikası Prezidenti Sadir Japarov, Tojikiston Respublikası Prezidenti Emomali Rahmon, Turkmaniston Vazirlar Mahkaması Raisi o‘rinbosari Xojamirat Geldimiradov, BMT Yevropa iqtisodiy komissiyasi

ijrochi kotibi Tatyana Molchan hamda Osiyo va Tinch okeani uchun iqtisodiy va ijtimoiy komissiyasi (ESKAP) ijrochi kotibi Armida Alisjabana, shuningdek, faxriy mehmonlar — Vengriya Bosh vaziri Viktor Orban va Gruziya Bosh vaziri Irakliy Garibashvili, Ko‘rfaz arab davlatlari hamkorlik kengashi bosh kotibi Jasim Al-Budayviy qatnashdi.

Davlatimiz rahbari so‘zining avvalida barcha ishtirokchilarni 1998-yilda Toshkent deklaratsiyasi bilan ta‘sis etilgan dasturning 25 yilligi hamda BMT Bosh Assambleyasining ushbu qutlug‘ sanaga bag‘ishlangan alohida rezolyutsiyasi qabul qilingani bilan dildan qutladi.

O‘zbekiston yetakchisi Ozarbayjonning samarali raisligida

SPEKA doirasidagi mintaqaviy hamkorlik sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarilganini alohida ta‘kidladi.

Prezidentimiz qayd etganidek, mazkur muhim platforma Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda mintaqaviy sheriklikning amaliy mexanizmi sifatida o‘zining nihoyatda zarurligini yaqqol ko‘rsatdi.

Dastur doirasida tijorat, kommunikatsiya, transport va logistika, raqamlashtirish, energetika, suv resurslari, ekologiya, gender tengligi va boshqa sohalarida amaliy hamkorlikni kengaytirishga qaratilgan 400 dan ortiq loyihalar hayotga tatbiq etildi, savdoni soddalashtirish va innovatsion rivojlanish strategiyalari qabul qilindi.

So‘nggi yillarda Markaziy Osiyoda yaxshi qo‘shnichilik va ishonch muhiti kuchayib, integratsiya chuqurlashayotgani katta mamnuniyat bilan ta‘kidlandi.

— Hozirgi kunda Markaziy Osiyo mamlakatlari, Ozarbayjon, Gruziya va Vengriya bilan sanoat kooperatsiyasi va infratuzilma bo‘yicha yirik dasturlarni amalga oshirmoqdamiz. Qo‘shma investitsiya kompaniyalarini tashkil etib, moliyalashtirish mexanizmlarini yo‘lga qo‘ydik. Chegara hududlarida zamonaviy savdo-logistika markazlari va maxsus iqtisodiy zonalar barpo etilmoqda, — dedi Prezident.

Hozirgi global geosiyosiy beqarorlik sharoitida mintqa mamlakatlari duch kelayotgan xavf-xatarlarga e‘tibor qaratib, O‘zbekiston yetakchisi SPEKA doirasidagi mintaqaviy hamkorlikni yanada kuchaytirish bo‘yicha qator amaliy tashabbuslarni ilgari surdi.

Dasturni iqtisodiy hamkorlikni kengaytirish borasida yanada ta‘sirchan mintaqaviy platformaga aylantirish

maqsadida sheriklikning asosiy yo‘nalishlari bo‘yicha ishchi guruhlar faoliyati samaradorligini keskin oshirish, dasturning institutsional asoslarini mustahkamlash zarurligi qayd etildi.

BMT Yevropa iqtisodiy komissiyasi hamda ESKAP ekspertlari bilan birgalikda “SPEKA — 2030” taraqqiyot konsepsiyasini ishlab chiqish taklif etildi.

Mintaqaviy savdoni rag‘batlantirish maqsadida davlatimiz rahbari mavjud to‘siqlarni bartaraf etish va eksport-import operatsiyalarini texnik tartibga solish choralarini uyg‘unlashtirish borasida jahondagi eng ilg‘or tajriba va amaliyotlarni joriy etishni nazarda tutadigan qo‘shma harakatlarni rejasini ishlab chiqish maqsadga muvofiqligini ta‘kidladi.

Ushbu choralarning qabul qilinishi, Prezidentimizning fikricha, davlatlarimiz o‘zaro savdo aylanmasini 2030-yilga borib 100 milliard dollarga, uning tarkibidagi sanoat mahsulotlari ulushini esa 70 foizga yetkazish imkonini beradi.

“Yashil” iqtisodiyot, innovatsiyalar, yuqori texnologiyalar, logistika, muqobil energetika, “aqlli” qishloq xo‘jaligi, zamonaviy ijtimoiy infratuzilmani yaratish va boshqa sohalaridagi yirik loyihalarni qo‘llab-quvvatlash maqsadida SPEKAning Maqsadli jamg‘armasini kelgusi yilning o‘zida tashkil etish va uning amaliy ishini yo‘lga qo‘yish muhimligi qayd etildi.

Davomi 2-betda

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI SHAVKAT MIRZIYOEYEVNING BIRLASHGAN MILLATLAR TASHKILOTINING MARKAZIY OSIYO IQTISODIYOTI UCHUN MAXSUS DASTURI — SPEKA SAMMITIDAGI NUTQI

Hurmatli delegatsiyalar rahbarlari! Xonimlar va janoblar!

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Markaziy Osiyo iqtisodiyoti uchun maxsus dasturi — SPEKAning ilk sammitini tashkil etish tashabbusi va ko‘rsatilayotgan samimiy mehmondo‘stlik uchun Ozarbayjon Respublikasi Prezidenti hurmatli Ilhom Haydarovich Aliyev nomiga bildirilayotgan minnatdorlik so‘zlariga qo‘shilaman.

Shuni alohida aytib o‘tmoqchimanki, Ozarbayjonning samarali raisligida Dasturimiz doirasidagi mintaqaviy hamkorligimiz mutlaqo yangi bosqichga ko‘tarildi.

Bu yil Jenevada o‘tgan vazirlar uchrashuvi, shu kunlarda Bokuda bo‘layotgan “SPEKA haftaligi” va albatta, bugungi tarixiy sammitimiz keng mintaqamizni global ahamiyatga molik o‘zaro bog‘liqlik markaziga aylantirishga xizmat qiladi.

Fursatdan foydalanib, hurmatli hamkasblarimni, Birlashgan Millatlar Tashkilotining yuqori martabali vakillarini va tadbirning barcha ishtirokchilarini qo‘shma Dasturimiz ta‘sis etilganining 25 yilligi bilan chin dildan tabriklayman.

Kuni kecha SPEKAning ushbu qutlug‘ sanasiga bag‘ishlangan Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining alohida rezolyutsiyasi qabul qilinganini katta mamnuniyat bilan ta‘kidlab o‘tmoqchiman.

Hurmatli yig‘ilish qatnashchilari!

Toshkentda asos solingan mazkur muhim platforma Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda mintaqaviy sheriklikning amaliy mexanizmi sifatida o‘zining nihoyatda zarurligini yaqqol ko‘rsatdi. Uning doirasida tijorat, kommunikatsiya, transport va logistika, raqamlashtirish, energetika, suv resurslari, ekologiya, gender tengligi va boshqa sohalarida amaliy hamkorlikni kengaytirishga qaratilgan 400 dan ortiq loyihalar hayotga tatbiq etilgani, savdoni soddalashtirish va innovatsion rivojlanish strategiyalari qabul qilingani ushbu fikrimizni tasdiqlaydi.

Ayniqsa, so‘nggi yillarda Markaziy Osiyoda yaxshi qo‘shnichilik va ishonch muhiti kuchayib, integratsiya chuqurlashayotgani katta mamnuniyat bilan ta‘kidlayman. Biz muhtaram hamkasblarimiz bilan birgalikda qanday qiyin masala va murakkab muammolarni samarali hal qilganimizni barchangiz yaxshi bilasiz.

Hozirgi kunda Markaziy Osiyo mamlakatlari, Ozarbayjon, Gruziya va Vengriya bilan sanoat kooperatsiyasi va infratuzilma bo‘yicha yirik dasturlarni amalga oshirmoqdamiz. Qo‘shma investitsiya kompaniyalarini tashkil etib, moliyalashtirish mexanizmlarini yo‘lga qo‘ydik. Chegara hududlarida zamonaviy savdo-logistika markazlari va maxsus iqtisodiy zonalar barpo etilmoqda.

Shu o‘rinda hurmatli Ilhom Haydarovich rahbarligida tarixiy adolat tiklangan va ozod etilgan Ozarbayjon hududlarida olib borilayotgan misli ko‘rilmagan bunyodkorlik ishlarini alohida e‘tirof etmoqchiman.

Albatta, bu xayrli va keng ko‘lamli o‘zgarishlar mintaqaviy hamkorligimizni rivojlantirishda yangi imkoniyatlar eshigini ochishiga ishonaman.

Hurmatli delegatsiyalar rahbarlari!

Hozirgi global geosiyosiy beqarorlik sharoitida mamlakatlarimiz qanday og‘ir xavf-xatarlarga duch kelayotganini juda yaxshi his qilib turibmiz. Zamonaviy tahdidlarga qarshi samarali kurashish mintaqaviy hamkorligimizni yanada kuchaytirishni, bir-birimizni har tomonlama qo‘llab-quvvatlashni taqozo etmoqda.

Bu borada quyidagi asosiy yo‘nalishlarga e‘tiboringizni qaratmoqchiman.

Birinchi, O‘zbekiston SPEKA dasturini iqtisodiy hamkorligimizni kengaytirish borasida ochiq va yanada ta‘sirchan mintaqaviy platformaga aylantirish tarafdoridir.

Shu maqsadda sherikligimizning asosiy yo‘nalishlari bo‘yicha ishchi guruhlar faoliyati samaradorligini keskin oshirish, Dasturimizning institutsional asoslarini mustahkamlash vaqti keldi, deb hisoblayman.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti Yevropa iqtisodiy komissiyasi hamda ESKATO ekspertlari bilan birgalikda “SPEKA — 2030” taraqqiyot konsepsiyasini ishlab chiqishni taklif etamiz.

Ikkinchi, Dasturimiz doirasida Mintaqaviy savdoni rag‘batlantirish bo‘yicha qo‘shma harakatlarni rejasini ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

So‘z, eng avvalo, mavjud to‘siqlarni bartaraf etish va eksport-import operatsiyalarini texnik tartibga solish choralarini uyg‘unlashtirish borasida jahondagi eng ilg‘or tajriba va amaliyotlarni joriy etish haqida ketmoqda.

Tahillarga ko‘ra, davlatlarimiz o‘zaro savdo aylanmasini hozirgi 52 milliarddan 2030-yilga borib 100 milliard dollarga, uning tarkibidagi sanoat mahsulotlari ulushini esa 70 foizga yetkazish uchun barcha imkoniyatlar mavjud.

Uchinchi, hamkasblarim ta‘kidlaganidek, SPEKAning Maqsadli jamg‘armasini tashkil etishni tezlashtirish va kelgusi yilning o‘zida uning amaliy ishini yo‘lga qo‘yish kerak.

Jamg‘arma faoliyati, birinchi navbatda, “yashil” iqtisodiyot, innovatsiyalar, yuqori texnologiyalar, logistika, muqobil energetika, “aqlli” qishloq xo‘jaligi, zamonaviy ijtimoiy infratuzilmani yaratish va boshqa sohalaridagi yirik loyihalarni qo‘llab-quvvatlashga xizmat qiladi, deb ishonaman.

Jamg‘arma xalqaro taraqqiyot institutlari bilan faol ishlashi, ustuvor loyiha va dasturlarga moliyaviy resurslar va grant mablag‘larini eng maqbul shartlarda jalb etishi lozim.

O‘zbekiston ham uni shakllantirish uchun o‘z moliyaviy hissasini qo‘shishga tayyor.

To‘rtinchi, bugun qabul qilinayotgan Transkaspiy multimodal yo‘lagi bo‘yicha ma‘lumot va hujjatlar almashish jarayonini raqamlashtirishga qaratilgan “yo‘l xaritasi”ni hayotga to‘liq tatbiq etish tarafdorimiz.

Bu borada kelgusi yilning boshida O‘zbekistonda mamlakatlarimiz transport vazirlari, logistika kompaniyalari, yuk tashuvchi

lari, yirik sanoat korxonalari rahbarlari hamda sohaning yetakchi ekspertlari ishtirokida “Raqamli transport marshrutlari” xalqaro forumini o‘tkazishga tayyormiz.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining ixtisoslashgan institutlari bilan mintaqamizda transport bog‘liqligini kuchaytirish bo‘yicha yirik loyihalarni faol ilgari surish niyatidamiz.

Beshinchi, oziq-ovqat xavfsizligini samarali ta‘minlash bo‘yicha yuqori darajadagi maxsus ishchi guruhini tuzishni va uning ilk uchrashuvini kelgusi yili Samarqandda o‘tkazishni taklif etamiz.

Ushbu tadbirning kun tartibidan yetakchi agrosanoat korxonalarimiz o‘rtasida kooperatsiya aloqalarini rivojlantirish va qo‘shimcha qiymat zanjirlarini yaratish, ilmiy-texnologik almashuvlarni rag‘batlantirish va resurslarni tejaydigan ilg‘or yechimlarni joriy etish, “ekspres” yo‘laklarni ishga tushirish kabi masalalar asosiy o‘rin egallaydi.

Oltinchi, suv, energetika, ekologiya va qishloq xo‘jaligi sohalarini o‘zaro uzviy bog‘liq ekanidan kelib chiqib, SPEKAning keng ko‘lamli yangi konseptual hujjatini — ko‘p tomonlama “Yashil strategiyasi”ni qabul qilish vaqti keldi, deb hisoblaymiz.

Tabiyki, bunday o‘tkir va tobora avj olib borayotgan muammolarni mintaqamizdagi hech bir davlat yakka holda o‘z kuchi bilan hal qila olmaydi.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti tahlillariga ko‘ra, suv taqchilligi tufayli mintaqamiz davlatlari har yili qariyb 2 milliard dollargacha mablag‘ yo‘qotmoqda. Bunday murakkab jarayon yanada kuchaysa, muammolar kompleks hal etilmasa, kelgusida aholi jon boshiga suv bilan ta‘minlash ko‘rsatkichi 25 foizga, hosildorlik esa 40 foizga qisqarib ketishi mumkin.

Yettinchi, SPEKA doirasida ishbilarmon xotin-qizlarning faol tashabbuslarini va aniq rejalarini doimiy va tizimli rag‘batlantirish maqsadida SPEKA Tadbirkor ayollari kengashini tuzish bo‘yicha taklifimizni ko‘rib chiqishingizni so‘rayman.

Sammitimiz arafasida o‘tgan biznes uchrashuvlari bunday muloqotlar do‘st xalqlarimiz uchun naqadar muhim ekanini yana bir bor isbotladi.

Shuningdek, Kengash doirasida mamlakatlarimiz ravnaqi va iqtisodiy taraqqiyotiga, umumiy hamkorligimizga beqiyos hissa qo‘shib kelayotgan ayollarni “SPEKA e‘tirofi” xalqaro mukofoti bilan taqdirlashni taklif etaman.

Hurmatli sammit ishtirokchilari!

Ma‘lum sabablarga ko‘ra, bugungi uchrashuvimiz Markaziy Osiyoning ajralmas qismi bo‘lgan va mintaqaviy barqarorlikni ta‘minlashda muhim omil hisoblangan Afg‘oniston davlati vakillari ishtirokisiz o‘tmoqda.

Barcha hamkasblaringa, Yevropa iqtisodiy komissiyasi va ESKATO rahbariyatiga murojaat etib, ularni SPEKA dasturi doirasida afg‘on tomoni bilan ishchi aloqalarni o‘rnatish va hamkorlikni qayta tiklashga chaqiraman.

Ushbu mamlakatni o‘z muammolari bilan yakka bildirish mumkin emas. Amaldagi hukumat bilan xalqaro muloqot o‘rnatilmasa, hech qanday ijobiy natijaga erishib bo‘lmaydi.

Hurmatli hamkasblar!

Fursatdan foydalanib, ikki kun muqaddam Parijda qabul qilingan, UNESCOning Bosh Assambleyasi sessiyasini ilk bor Markaziy Osiyoda — qadimiy Samarqand shahrida 2025-yilda o‘tkazish bo‘yicha tarixiy qarorni qo‘llab-quvvatlaganingiz uchun sizlarga alohida tashakkur izhor etaman.

Ushbu muhim xalqaro anjuman doirasida mintaqamiz xalqlarining buyuk sivilizatsiya salohiyatini butun jahonga to‘liq namoyish etish uchun birgalikda qo‘shma tadbirlar rejasini ishlab chiqishni taklif etaman.

So‘zimning yakunida O‘zbekiston xalqlarimizning barqaror taraqqiyoti va farovonligini ta‘minlash maqsadida Birlashgan Millatlar Tashkiloti mintaqaviy dasturi doirasidagi ko‘p tomonlama sheriklikka sodiqligini yana bir bor tasdiqlayman.

E‘tiboringiz uchun rahmat.

BMTNING MINTAQAVIY DASTURI DOIRASIDAGI HAMKORLIK MARKAZIY OSIYONI GLOBAL AHAMIYATGA MOLIK MARKAZGA AYLANTIRADI

Boshlanishi 1-betda

— Jamg'arma xalqaro taraqqiyot institutlari bilan faol ishlashi, ustuvor loyiha va dasturlarga moliyaviy resurslar va grant mablag'larini eng maqbul shartlarda jalb etishi lozim. O'zbekiston ham uni shakllantirish uchun o'z moliyaviy hissasini qo'shishga tayyor, — dedi Shavkat Mirziyoyev.

O'zaro bog'liq transport yo'laklarini rivojlantirish haqida so'z yuritir ekan, Prezidentimiz Transkaspiy multimodal yo'lagi doirasida ma'lumot almashish jarayonini raqamlashtirishga qaratilgan "yo'l xaritasi"ni hayotga to'liq tatbiq etish zarurligini ta'kidladi.

Kelgusi yilda O'zbekistonda "Raqamli transport marshrutlari" xalqaro forumini o'tkazish tashabbusi ilgari surildi.

Shuningdek, BMT ixtisoslashgan institutlari bilan mintaqada transport bog'liqligini kuchaytirish bo'yicha yirik loyihalarni faol ilgari surish niyati bildirildi.

O'zbekiston yetakchisi SPEKA doirasida oziq-ovqat xavfsizligini samarali ta'minlash bo'yicha yuqori darajadagi maxsus ishchi guruhini tuzishni va uning ilk uchrashuvini kelgusi yili Samarqandda o'tkazishni taklif etdi.

— Ushbu tadbirning kun tartibidan yetakchi agrosanoat korxonalarimiz o'rtasida kooperatsiya aloqalarini rivojlantirish va qo'shimcha qiymat zanjirlarini yaratish, ilmiy-texnologik almashuvlarni rag'batlantirish va resurslarni tejaydigan ilg'or yechimlarni joriy etish, "ekspress" yo'laklarni ishga tushirish kabi masalalar asosiy o'rin egallaydi, — dedi davlatimiz rahbari.

Suv, energetika, ekologiya va qishloq xo'jaligi sohalarini o'zaro uzviy bog'liq ekanidan kelib chiqib, SPEKAning keng ko'lamli yangi konseptual hujjatini — ko'p tomonlama "Yashil strategiyasi"ni qabul qilish vaqti kelgani ko'rsatib o'tildi.

— BMT tahlillariga ko'ra, suv taqchilligi tufayli mintaqamiz davlatlari har yili qariyb 2 milliard dollaracha mablag' yo'qotmoqda. Bunday murakkab jarayon yanada kuchaysa, muammolar kompleks hal etilmasa, kelgusida aholi jon boshiga suv bilan ta'minlash ko'rsatkichi 25 foizga, hosildorlik esa 40 foizga qisqarib ketishi mumkin, — dedi Prezident.

Davlatimiz rahbari gender tenglikni ta'minlash, xotin-qizlarni tadbirkorlik faoliyatiga jalb qilish masalalariga alohida e'tibor qaratdi.

Ishbilarmon xotin-qizlarning faol tashabbuslarini va aniq rejalarni doimiy va tizimli rag'batlantirish maqsadida SPEKA Tadbirkor ayollari kengashini tuzish taklif qilindi.

Bundan tashqari, Prezidentimiz ushbu kengash doirasida mamlakatlarimiz ravnaqi va iqtisodiy taraqqiyotiga, umumiy hamkorligimizga beqiyos hissa qo'shib kelayotgan ayollarni "SPEKA e'tirofi" xalqaro mukofoti bilan taqdirlash tashabbusini ilgari surdi.

O'zbekiston yetakchisi hamkasblarga, Yevropa iqtisodiy komissiyasi va ESKAP rahbariyatiga

murojaat qilar ekan, SPEKA doirasida Afg'oniston bilan ishchi aloqalarni o'rnatish va hamkorlikni qayta tiklashga chaqirdi.

— Ushbu mamlakatni o'z muammolari bilan yakka qoldirish mumkin emas. Amaldagi hukumat bilan xalqaro muloqot o'rnatilmasa, hech qanday ijobiy natijaga erishib bo'lmaydi, — dedi Prezidentimiz.

Mamlakatimiz yetakchisi ikki kun muqaddam Parijda qabul qilingan, UNESCOning Bosh Assambleyasi sessiyasini ilk bor Markaziy Osiyoda — qadimiy Samarqand shahrida 2025-yilda o'tkazish bo'yicha tarixiy qarorni qo'llab-quvvatlagani uchun barcha ishtirokchilarga alohida tashakkur izhor etdi.

So'zining yakunida Prezident Shavkat Mirziyoyev O'zbekiston xalqlarimizning barqaror taraqqiyoti va farovonligini ta'minlash maqsadida SPEKA mintaqaviy dasturi doirasidagi ko'p tomonlama sheriklikka sodiqligini yana bir bor tasdiqladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Boku shahriga amaliy tashrif doirasida Ozarbayjon Respublikasi Prezidenti Ilhom Aliyev bilan muzokara o'tkazdi.

Ozarbayjon yetakchisi O'zbekiston Prezidentiga BMTning Markaziy Osiyo iqtisodiyotlari uchun maxsus dasturi (SPEKA) birinchi sammitini qo'llab-quvvatlagani va unda shaxsan ishtirok etayotgani uchun samimiy minnatdoriq bildirdi.

Davlatimiz rahbari, o'z navbatida, Ozarbayjon Prezidentini SPEKAda muvaffaqiyatli raislik qilayotgani bilan tabrikladi.

O'zbekiston — Ozarbayjon do'stlik va strategik sheriklik munosabatlari yanada mustahkamlash masalalari muhokama qilindi, shu jumladan, oliy darajada erishilgan kelishuvlar ijrosi ko'rib chiqildi.

Tizim va samarali muloqotlar tufayli O'zbekiston — Ozarbayjon munosabatlari sifat jihatidan yangi darajaga ko'tarilgani, amaliy mazmun bilan boyigani mamnuniat bilan qayd etildi.

Yil boshidan buyon tovar ayirboshlash 34 foizga oshdi. Avtomobilsozlik, elektrotexnika, to'qimachilik, energetika, qishloq xo'jaligi va ipakchilik tarmoqlarida kooperatsiya loyihalari amalga oshirilmoqda. Transport va logistika sohasida istiqbolli loyihalar tayyorlanmoqda.

Davlat rahbarlari o'zaro manfaatli hamkorlikning yangi yo'nalishlari yuzasidan ham fikr almashdilar. Kimyo, energetika, zargarlik, mashinasozlik, qurilish va boshqa yo'nalishlarda istiqbolli loyihalarni ilgari surish masalalari muhokama qilindi.

Madaniy-gumanitar almashuvni yanada kengaytirish muhimligi qayd etildi.

Uchrashuv yakunida davlatimiz rahbari Ozarbayjon Prezidenti o'zi uchun qulay vaqtda rasmiy tashrif bilan O'zbekistonga borishga taklif etdi.

Shu bilan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Ozarbayjonga amaliy tashrfi yakunlandi.

O'ZA

PREZIDENT QARORLARI — HAYOTDA VA NAZORATDA

IJRO INTIZOMI: TALABCHANLIK, SIFAT VA SAMARADORLIK

So'nggi yillarda yangi O'zbekistonni barpo etishning muhim sharti hisoblangan zamonaviy boshqaruv uslublarini amaliyotga joriy etish, byurokratik to'siqlarni qisqartirish, ijro nazorati shakllarini takomillashtirish va talabchanlikni kuchaytirish borasida keng ko'lamli ma'muriy islohotlar amalga oshirilmoqda.

M.TO'RABEKOV, Kambag'allikni qisqartirish va bandlik vazirligi Tashkiliy-nazorat boshqarmasi boshlig'i

Joriy yil 21-noyabr kuni Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev yer resurslaridan oqilona foydalanish va yer hisobini yuritish masalalari yuzasidan o'tkazilgan videoselektor yig'ilishida vazirlik, hokimlik va idoralardagi ijro intizomiga alohida to'xtalib o'tdi.

"Yangi O'zbekistonni barpo etish yo'lida juda katta islohotlarni amalga oshiryapmiz. Hech bir soha e'tibordan chetda qolayotgani yo'q. Lekin islohotlar "qog'ozda" qolib ketmasligi kerak. Vazirlik va tarmoq rahbarlari, hokimlar joylarda ularning ijrosini so'zsiz ta'minlashi shart", deya qat'iy ta'kidladi davlatimiz rahbari.

Muhim topshiriqlar ijrosida sustkashlikka yo'l qo'yilayotgan holatlar mavjudligi, ba'zi rahbarlar raqam ortidan quvib, sifat, samaradorlik va talabchanlikni unutib qo'yayotganini qayd etdi.

Ayniqsa, xorijiy davlatlar bilan ko'p qirrali hamkorlik bo'yicha tasdiqlangan "yo'l xaritalari"ning birorta bandi ijrosini kechiktirmasdan ta'minlash shartligi haqida mutasaddilarni ogohlantirdi.

Darhaqiqat, ijro intizomi har bir xodimdan shaxsiy mas'uliyat, professional mahorat, tashabbuskorlik va o'z ustida tinimsiz ishlashni talab qiladi.

Prezidentimizning 2022-yil 21-dekabrda "Yangi O'zbekiston ma'muriy islohotlarini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni bilan Bandlik va mehnat munosabatlari, Mahalla va nuroniyatlarni qo'llab-quvvatlash vazirliklari negizida **Kambag'allikni qisqartirish va bandlik vazirligi tashkil etildi**.

Shu bilan birga, Oila va xotin-qizlar qo'mitasi hamda Mahallabay ishlash va tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi **vazirlik tarkibiga kiritildi**.

Buning natijasida respublikamizda **aholi bandligini ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish**, aholiga amalga oshirilayotgan davlat siyosati va islohotlarning mazmun-mohiyatini tushuntirish, aniqlangan muammolarni hal qilish yuzasidan **"mahallabay"** va **"xonadonbay"** ishlash bo'yicha **yaxlit yangi tizim** yaratildi.

Prezidentimiz rahbarligida amalga oshirilayotgan shiddati va keng ko'lamli islohotlar jarayonida qabul qilinayotgan qonunchilik hujjatlari va topshiriqlarning to'liq va samarali ijro etilishi davlat boshqaruv organi rahbarlari va apparat xodimlariga yuksak mas'uliyat yuklamogda.

Tartib-intizom har joyda zarur. **Yangi O'zbekistonni barpo etishdagi eng muqsadga ham, yuksak samaradorlikka ham tartib-intizom tufayligina erisha olamiz**.

O'z navbatida, vazirlik va uning tarkibidagi tashkilotlar, hududiy boshqarmalar, mahalla raislari, hokim yordamchilari, xotin-qizlar faollarining vazifa va funksiyalarini amalga oshirishda ijro intizomi muhim rol o'ynadi.

Davlatimiz rahbarining ijro intizomini mustahkamlash bo'yicha yagona va uzluksiz **"texnologik zanjir"**ni tashkil qilish borasida 2021-yil 10-fevralda qabul qilingan "Qonunchilik hujjatlari ijrosini samarali tashkil etishda davlat boshqaruvi organlari va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari rahbarlarining shaxsiy javobgarligini kuchaytirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni hamda 2021-yil 31-mayda imzolangan "Ijro.gov.uz" ijro intizomi idoralararo yagona elektron tizimi samarali faoliyat ko'rsatishini ta'minlashga qaratilgan qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorida **qabul qilinayotgan qonunchilik hujjatlari va topshiriqlar bajarilishi ustidan nazoratni tashkil qilish tartibi mukammal ko'rsatilgan** bo'lib, har bir hujjat o'z vaqtida ijro qilinishini ta'minlaydi.

Qonunchilik hujjatlari va topshiriqlar ijrosini ta'minlash, qog'ozsiz ish yuritishga o'tish jarayonini jadallashtirish bo'yicha **Kambag'allikni qisqartirish va bandlik vazirligi tizimida bir qator ishlar amalga oshirilmoqda**.

Xususan, **barcha hujjat aylanishi "Ijro.gov.uz"** ijro intizomi idoralararo yagona elektron tizimi negizida ishlal chiqilgan **"edo.ijro.uz"** moduli orqali olib boriladi.

Tizim qulayligi shundaki, **"edo.ijro.uz"** moduli orqali qonunchilik hujjatlaridan kelib chiqayotgan har bir topshiriqqa **aniq ijrochi**, ya'ni manzilli egasi, shuningdek, ularni **bajarish muddati** ham aniq qilib ko'rsatilib, **o'rta va quyi bo'g'in rahbarlariga shaxsiy mas'uliyat** yuklaydi.

Hozirda vazirlikda ijro intizomi bo'yicha **har kunlik** nazorat o'rnatilib, ijro muddati yaqinlashayotgan hujjatlari tahlil qilinayapti va tegishli bo'yicha **departament, boshqarma yoki bo'lim boshliqlari va tizim tashkilotlari rahbarlariga** ijro holati bo'yicha ogohlantirishlar berilmoqda.

Shuningdek, qonunchilik hujjatlari va topshiriqlar ijrosi o'z vaqtida va sifatli bajarilishi bo'yicha **har haftaning dushanba kuni vazir, juma kuni vazir o'rinbosari** tomonidan mas'ul ijrochilarning **shaxsan ishtirokida muhokama qilish** tizimi yo'lga qo'yildi.

Bunday tizimli nazorat o'rnatilishi o'zining ijobiy samarasini bermogda. Joriy yilning o't-

gan davri davomida **"Ijro.gov.uz"** ijro intizomi idoralararo yagona elektron tizimida nazoratda bo'lgan **542 ta** topshiriq ijrosi ta'minlandi hamda **34 ta** normativ-huquqiy hujjat loyihasi ishlab chiqildi.

"O'zbekiston — 2030" strategiyasini joriy yilda amalga oshirish chora-tadbirlari doirasida yil yakuniga qadar **16 ta** normativ-huquqiy hujjat loyihasini ishlab chiqish va **32 ta** amaliy chora-tadbirlarni bajarish belgilangan.

Vazirlar Mahkamasi topshirig'i asosida vazirlik tizimida **joriy yil yakuniga qadar keladigan har bir topshiriqni barvaqt va sifatli bajarish** yuzasidan mas'ul vazir o'rinbosarlari, ijrochilar tomonidan qadamba-qadam ijro etish mexanizmi hamda aniq muddatlari ko'rsatilgan holda **reja-jadvallari** ishlab chiqildi va **kunbay nazorat tizimi** yaratildi.

Bundan tashqari, normativ-huquqiy hujjatlari loyihasini ishlab chiqish va kelishishning yagona elektron tizimi (project.gov.uz) orqali vazirlikka **376 ta** hujjat loyihasi ko'rib chiqish va kelishish uchun kiritilgan bo'lib, shundan **371 tasining** (99 foizni) ijrosi ta'minlandi.

Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari bilan ishlash ijro intizomining eng ustuvor asosiy vazifasi hisoblandi. Murojaatlarni to'g'ridan-to'g'ri tunu kun qabul qilish vazirlikning **ishonch telefonlari** va veb-saytidagi **onlayn xizmatlar ko'rsatish** dasturi orqali amalga oshirish tizimi joriy qilingan.

Joriy yilning 1-noyabr holatiga ko'ra, jami **79,2 mingta**, shundan **32,3 mingta** elektron, **27,5 mingta** og'zaki, **19,4 mingta** yozma murojaat kelib tushgan.

Murojaatlarning aksariyati ishga joylashish, subsidiya va ishsizlik nafaqasi olish, xorijiy davlatlarda ishlash va boshqa mehnat munosabatlari bilan bog'liq.

Har bir kelib tushgan murojaatda ko'tarilayotgan dolzarb va tizimli muammolar mas'ul ijrochilar tomonidan batafsil (zaruratga qarab joyiga chiqqan holda) o'rganilib, yozma yoki elektron shaklda javob yo'llanadi.

"Mahallabay" ishlashning vertikal tizimi asosida hokim yordamchilari tomonidan mahalladagi iqtisodiy holatni **"xonadonbay"** o'rganish natijalari **"Onlayn mahalla"** elektron platformasiga kiritib boriladi.

Hokim yordamchilari ko'magi bilan **1,5 millionga** yaqin aholi, shundan **500 minggi** doimiy va **bir millionga** yaqini mavsumiy ishlarga joylashtirildi.

Ma'muriy islohotlar va sohalaridagi tarixiy o'zgarishlar zamirida Prezidentimizning, **"Odamlar etraga emas, bugun yaxshi yashashi kerak"**, degan ezgu niyati mujassam.

Bugungi davlat siyosatining talabi shuni taqozo etadiki, lavozimidan qat'i nazar, har bir rahbar va apparat xodimi qog'oz bilan emas, balki yuzaga kelgan muammo yoki vazifa bilan ishlashi, har bir hujjatni ishlab chiqishda joyiga chiqqan holda o'rganishi, aholining fikrlarini tinglashi lozim.

BIZ VA DUNYO

O'ZBEKISTON SPEKA DOIRASIDA KO'P TOMONLAMA, OCHIQ, AMALIY VA O'ZARO MANFAATLI SHERIKLIKNI IZCHIL RIVOJLANTIRISH TARAFDORI

O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 24-noyabr kuni Ozarbayjon poytaxti Boku shahrida bo'lib o'tgan BMTning Markaziy Osiyo iqtisodiyotlari uchun maxsus dasturi (SPEKA) sammitida ishtirok etdi.

Davlatimiz rahbari sammitda so'zga chiqib, Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda mintaqaviy sheriklikning samarali mexanizmi sifatida SPEKA platformasining dolzarbligini ta'kidladi, shuningdek, birlashma doirasidagi hamkorlik natijalarini qayd etdi.

Mintaqaviy hamkorlikni mustahkamlash va har tomonlama qo'llab-quvvatlash maqsadida respublika rahbari "SPEKA — 2030" taraqqiyot konsepsiyasini, Mintaqaviy savdoni rag'batlantirish bo'yicha qo'shma harakatlari rejasini ishlab chiqishni, SPEKAning Maqsadli jamg'armasini tashkil etishni tezlashtirish, ko'p tomonlama

"Yashil strategiyasi"ni qabul qilish, shuningdek, SPEKA Tadbirkor ayollari kengashini tuzish bo'yicha muhim tashabbuslarni ilgari surdi.

Shuningdek, kelasi yilning boshida O'zbekistonda "Raqamli transport marshrutlari" xalqaro forumini o'tkazish, oziq-ovqat xavfsizligini samarali ta'minlash bo'yicha yuqori darajadagi maxsus ishchi guruhini tuzish va uning ilk uchrashuvini 2024-yilda Samarqandda tashkil etish taklif etildi. Prezident Shavkat Mirziyoyevning SPEKA sammitidagi ishtiroki va ilgari surgan muhim tashabbuslari xalqaro siyosiy va ekspert doira vakillari tomonidan ham yuksak baholalanmoqda.

Elizabet TURK, BMTning Yevropa iqtisodiy komissiyasi (BMT YIK) Iqtisodiy hamkorlik va savdo departamenti direktori:

— Avvalo, so'nggi yillarda O'zbekiston bilan BMT YIK o'rtasidagi hamkorlik sezilarli darajada faollashganini va bugungi kunda xalqaro savdo, transport, logistika, ekologiya, energetika va innovatsiyalar kabi sohalarini, jumladan, SPEKA doirasidagi hamkorlikni qamrab olganini alohida ta'kidlamogchimman.

Qayd etish kerakki, 2022-2026-yillarda mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi va yaqinda qabul qilingan "O'zbekiston — 2030" strategiyasi BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlariga to'liq muvofiq keladi.

O'zbekiston tomonini Jahon savdo tashkilotiga (JST) a'zo bo'lishda erishilgan muvaffaqiyat bilan tabriklayman. JSTga a'zo bo'lish bo'yicha Ishchi guruhning 2023-yil 16-noyabrda bo'lib o'tgan so'nggi yig'ilishida mamlakatlar O'zbekistonning faollashgan sa'y-harakatlarini yuqori baholadi, bu ichki institutlar mustahkamlanganidan dalolatdir.

Savdoni osonlashtirish shartlarini yaxshilashni ham ta'kidlash kerak. Mamlakatda savdoni osonlashtirishni amalga oshirish darajasi 2021-yildagi 62 foizdan 2023-yilda 85 foizgacha oshdi. O'zbekiston qog'ozsiz va transchegara-viy savdoni osonlashtirish bo'yicha chora-tadbirlarni joriy etishda ham sezilarli yutuqlarga erishdi.

Maks SAY, "Kingsley Strategic Institute" ijrochi direktori (Malayziya):

— Prezident Shavkat Mirziyoyevning SPEKA yig'ilishida ishtirok etishi O'zbekiston tomonidan olib borilayotgan mintaqaviy siyosat va mintaqalararo aloqalarni mustahkamlashga qaratilgan sa'y-harakatlarning mantiqiy davomi bo'ldi.

Markaziy Osiyo strategik geografik joylashuvi va muhim bozor salohiyatini hisobga olgan holda butun dunyoni qiziqtiradi. Ayni paytda mintaqada iqtisodiy o'sish va samoyaviy faollikning muhim markazlaridan biriga aylanib bormogda.

Shu o'rinda Prezident Shavkat Mirziyoyevning konstruktiv siyosati tufayli Markaziy Osiyoda qulay siyosiy muhit shakllanganini va davlat rahbarlari o'rtasida ishonch mustahkamlanganini, turli muloqot va hamkorlik platformalari ishga tushirilganini alohida ta'kidlash lozim, deb hisoblayman.

O'zbekiston rahbarining sammit chog'ida bildirgan tashabbuslari SPEKA doirasidagi ko'p tomonlama, ochiq, amaliy va o'zaro manfaatli sheriklikni izchil rivojlantirish tarafdori ekanini yana bir bor tasdiqladi.

Ishonchim komilki, mazkur sammit natijalari Markaziy Osiyo mintaqasi mamlakatlari iqtisodiy taraqqiyoti va xalqlari farovonligini yanada yuksaltirishga xizmat qiladi.

Denis BERDAKOV, qirg'izistonlik ekspert:

— Hozirgi voqeilikda har qanday integratsion birlashma global muammolarni hal etish nuqtayi nazaridan muhim ahamiyatga ega. BMTning Markaziy Osiyo iqtisodiyotlari uchun maxsus dasturi, birinchi navbatda, savdo-iqtisodiy va logistika masalalarini muhokama qilish uchun muhim platforma hisoblanadi.

Ozarbayjon Prezidenti Ilhom Aliyevning Boku shahrida yuqori darajadagi SPEKA yig'ilishini o'tkazish tashabbusi mintaqada davlatlarining eksport salohiyatini oshirish va ishtirokchi mamlakatlar hududlari orqali yuklar tranzitini ko'paytirishdan manfaatdor ekanidan dalolat beradi.

Bu borada O'zbekiston so'nggi yillarda iqtisodiy ko'rsatkichlari sezilarli o'sishni ko'rsatayotgan mintaqadagi asosiy davlatlardan biri hisoblanadi. Xususan, O'zbekiston barcha qo'shni davlatlar, shuningdek, Ozarbayjon bilan tovar ayirboshlashni sezilarli darajada oshirishga erishdi. Bu holat O'zbekistonni Xitoy, Yevropa, Janubiy Osiyo va Yaqin Sharqqa logistika yo'nalishlarini rivojlantirishni yanada rag'batlantiradi.

Butun mintaqaga nazar tashlaydigan bo'lsak, Markaziy Osiyo uchun Xitoydan g'arbiy va janubi-g'arbiy yo'nalishda kelayotgan yuklarning katta qismi o'tadigan asosiy savdo va logistika markaziga aylanish uchun yaxshi imkoniyat mavjud. Bu borada Xitoydan yuklarni tezroq va arzonroq yetkazib berish imkonini beruvchi "Xitoy — Qirg'iziston — O'zbekiston" temir yo'li qurilishini amalga oshirish muhim ahamiyatga ega.

Muhammad AMIN, Singapurning "Stie Pte Ltd" kompaniyasi vitse-prezidenti:

— Bokuda bo'lib o'tgan SPEKA sammiti Markaziy Osiyo mamlakatlari o'rtasidagi ko'p tomonlama hamkorlik muhimligini ta'kidlaydigan voqeadir. Prezident Shavkat Mirziyoyevning mazkur tadbirda ishtirok etishi O'zbekistonning mintaqaviy va xalqaro muloqotdagi roli tobora ortib borayotganidan dalolatdir.

Sammitda muhokama qilingan mintaqada davlatlari o'rtasidagi iqtisodiy, savdo-sarmoyaviy va transport-kommunikatsiya aloqalarini rivojlantirishga doir asosiy masalalar iqtisodiy integratsiya va hamkorlikni mustahkamlash yo'lidagi oldinga tashlangan qadam bo'lib, Markaziy Osiyo barqaror o'sish va farovonlikka erishish uchun zamin yaratadi.

Mintaqaviy hamkorlikning dolzarb masalalari yuzasidan fikr almashish mintaqadagi iqtisodiy vaziyatni yaxshilash, davlatlar o'rtasida tinch va do'stona munosabatlarni mustahkamlashga qaratilgan birgalikdagi yechim va strategiyalarni topishga yordam beradi.

Ishonchim komilki, sammit yakunlari Markaziy Osiyo mamlakatlari o'rtasidagi hamkorlikni yanada rivojlantirish va chuqurlashtirish uchun yangi imkoniyatlar ochadi.

Xulosa o'rinda qayd etish joizki, BMT YIK O'zbekistonda BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda bundan keyin ham yordam berishga tayyor.

8-dekabr – O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi kuni

ADVOKATURA INSTITUTINING TAKOMILLASHUVI

Valisher DAVLATOV,
yuridik fanlar bo'yicha
falsafa doktori,
dotsent

Har bir mamlakatning taraqqiy etishi inson huquqlarining mustahkam himoyasiga bevosita bog'liq. Huquqiy davlatda ushbu vazifani kuchli, himoyalangan advokatura amalga oshiradi. Shu bois, yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizda advokaturaning mavqeyi va nufuzi tubdan o'zgardi.

Tadriijiy rivojlanishda advokatura nihoyatda mashaqqatli yo'lni bosib o'tdi, desak mubolag'a bo'lmaydi. Hatto sobiq ittifoq davrida advokatura "davlat idorasi"ga aylangani barchamizga ma'lum. Sud protsessida advokat ishtiroki minimal darajaga tushib qolgan. Bunday sharoitda inson huquqlari himoyasi haqida gap-so'z ham bo'lishi mumkin emas edi, albatta.

Mustaqillikka erishgan davrdan buyon ham yaqin-yaqingacha advokaturaga munosabat pastligicha qoldi. Qonunchilik bazasi tarqoq holga keldi. Huquqni muhofaza qiluvchi organlar advokatlar bilan deyarli hisoblashmas, ular tomonidan taqdim etilgan ish uchun ahamiyatli dalil va muhim ma'lumotlar inobatga olinmas edi. Bu jamiyatda advokatlik kasbining obro'si va nufuziga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatdi. Oqibatda, fuqarolarda advokatlarining vazifasi haqida noxolis fikr shakllandi.

Eng achinarlisi, yuridik ta'lim dargohlarini bitirgan yoshlarda advokat kasbini egalash orzusi yo'qoldi. Buning ta'siri bugun ham sezilmoqda. 2023-yil 1-noyabr holatiga ko'ra, O'zbekistonda 5 mingga yaqin advokat faoliyat ko'rsatmoqda. Bu o'rta 8 ming aholiga 1 ta advokat to'g'ri kelishini anglatadi. Ayni vaqtda ushbu ko'rsatkich Isroilda 136, Italiyada 265, Ispaniyada 328, Buyuk Britaniyada 386, Germaniyada 499, Turkiyada 794, Gruziyada 833, Fransiya 1020, Rossiyada 1870, Qozog'istonda 3932

qonun va adolat ustuvorligiga xizmat qiladi

nafarni tashkil etadi. Bir so'z bilan aytganda, advokatura instituti o'z holiga tashlab qo'yilgan, sohaning rivojlanishi advokatlardan boshqa hech kimga kerak emasdek edi. Keyingi yillarda mamlakatimizda advokaturani rivojlantirishga qaratilgan tizimli islohotlar amalga oshirila boshlandi. Xususan, sohaning qonunchilik bazasi mustahkamlanmoqda. Ko'plab institutsional va konseptual ijobiy o'zgarishlar yuz bermoqda. Jinoyat protsessida advokatlar ishtirokidagi oqlov hukmlari soni oshmoqda. Eng muhimi, yurtimizdagi ochiqlik, oshkoralik siyosati advokaturaga ham kirib keldi, desak to'g'ri bo'ladi.

Yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizga "Advokatura" nomli yangi bob kiritildi. Ushbu voqealik, hech shubhasiz, mamlakatimizda inson huquq va erkinliklarini ta'minlashga qaratilgan dadil qadamdir. Zero, advokatlar o'zining emas, eng avvalo, ularga murojaat etgan har bir fuqaro manfaati yo'lida harakat qiladi.

Joriy yilda mamlakatimizda "Davlat hisobidan yuridik yordam ko'rsatish to'g'risida"gi qonun qabul qilindi. Aytish kerakki, ushbu qonun eng rivojlangan davlatga xos bo'lib, uni ijro etish ancha xarajat talab etadi. Bu O'zbekistonning ijtimoiy, huquqiy davlat sifatidagi tamoyillari hayotiy ifodasidir.

Vazifa va faoliyat prinsiplari aniq belgilandi

Yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizning Advokatura bobi birinchi moddasi advokatura vazifasi va uning mazmuniga bag'ishlangani bilan ahamiyatlidir. Xususan, jismoniy va yuridik shaxslarga malakali yuridik yordam ko'rsatish uchun advokatura faoliyat ko'rsatishi belgilandi. Ya'ni malakali yuridik yordam ko'rsatish biror-bir davlat organiga emas, balki aynan nodavlat notijorat tashkilot bo'lmish advokatura zimmasida ekanligi mustahkamlandi.

Yana bir muhim jihat. Endilikda advokaturaning bosh g'oyasi nazarda tutilmoqda. Advokatura faoliyati qonuniylik, mustaqillik va o'zini o'zi boshqarish tamoyillariga asoslanishi qat'iy belgilandi. Bu nima degani?

Qonuniylik tamoyilining bir nechta xususiyati bor. Birinchidan, advokatlik faoliyatida qonun ustuvorligi ta'minlanadi, ikkinchidan, advokatlik faoliyati qonunga zid bo'lmisligi va uchinchidan, yuridik yordam ko'rsatishda qonun bilan taqiqlanmagan faoliyatga ruxsat beriladi. Shuningdek, mustaqillik tamoyiliga ko'ra, advokatlik faoliyatiga har qanday davlat yoki nodavlat organi, mansabdor shaxsning aralashuvi qat'iy taqiqlanadi. Advokatning protsessual mustaqilligi ta'minlanadi.

O'zini o'zi boshqarish tamoyili esa, advokaturaga oid barcha masalalar faqat advokatlar, advokatlar jamiiyati tomonidan

hal etilishini anglatadi. Unga ko'ra, masalan, advokat bo'lish istagidagi talabgorlarni sohaga qabul qilish, Advokatlar palatasining boshqaruv organlarini shakllantirish kabi masalalar to'liq ushbu kasb egalari-ning xohish-irodasi bilan amalga oshiriladi. Bu esa advokatlar kasbiy mustaqilligining asosiy kafolati hisoblanadi.

Advokatlar kasbiy faoliyati davlat himoyasida bo'ladi

Yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizda advokatlar kasbiy faoliyatiga oid bir qator kafolatlar ham belgilandi. Xususan, advokat o'z kasbiy vazifalarini amalga oshirayotganda uning faoliyatiga aralashishga yo'l qo'yilmasligi Konstitutsiya darajasida mustahkamlandi. Bu esa, advokatning jismoniy va yuridik shaxslarga ko'rsatiladigan

yuridik yordam sifati va samaradorligini to'liq ta'minlaydi.

Ayni paytda davlat advokatga o'z himoyasidagi shaxs bilan to'sqinliksiz va xoli uchrashishi, maslahatlar berishi uchun shart-sharoit yaratish nazarda tutildi. Bu advokatlariga o'z himoyasidagi shaxs bilan u ushlangan paytdan boshlab soni va muddati cheklanmagan xoli uchrashuvlar o'tkazish mumkinligiga xizmat qiladi. Shuningdek, advokatlarning o'z himoyasi ostidagi shaxslar bilan audio va videokuzatuv qurilmalari bo'lmagan maxsus xonalarda hamda begona shaxslar ishtirokisiz o'z vaqtida va hech qanday to'siqsiz uchrashishi ta'minlanadi.

Eng muhimi, yangi konstitutsiyaviy normadan biri advokat va uning kasbiy faoliyati davlat himoyasida bo'lishi, advokatning kasbiy huquqlari, sha'ni va qadr-qimmatini qonun bilan muhofaza qilinishidir. Bunda davlat o'z zimmasiga ulkan va mas'uliyatli vazifani oldi.

Advokatura institutiga oid tarixiy tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, advokatlarni bir-

lashtiruvchi yagona markazlashgan tizim mamlakatimizda o'z-o'zidan vujudga kelmagan. O'zbekiston davlat mustaqilligiga erishishdan avval va mustaqillikning ilk yillarida advokatura institutini tartibga solish bevosita davlat nazorati ostida amalga oshirilgan.

Mamlakatimizda advokatlarining ilk bor hamjamiyat sifatida shakllanish jarayoni o'tgan asrning 90-yillarida boshlandi. Mazkur davrda mamlakatimizda advokatlarni birlashtiruvchi yagona markazlashgan organning mavjud emasligi advokatura instituti nufuzi va faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatdi. Advokatura mahalliy ijro organlari tomonidan bo'lgan tazyiqlardan himoyalani uchun korporativ himoyaga ega bo'la olmas edi.

Advokaturani boshqarish bo'yicha yetarli tajriba mavjud emasligi korporativ boshqaruvning maqbul shaklini aniqlashda qiyinchilik

tug'dirgan. Mamlakatimizda davlat mustaqilligiga erishilgan paytdan boshlab, advokatura institutining davlat organi maqomidan voz kechib, o'zini o'zi boshqarish vakolatiga ega tashkilot sifatida shakllanish tendensiyasi bosqichma-bosqich rivojlanib borgan.

Advokatlar palatasiga nega ehtiyoj tug'ildi?

Mamlakatimiz tarixida ilk bor 2008-yilda advokatlarining majburiy a'zolikka asoslangan O'zbekiston Respublikasi Advokatlar palatasi tashkil etilgan edi. Bunga qanday ehtiyoj bor edi?

Buni quyidagi statistik ma'lumotlar bilan asoslash mumkin. O'sha vaqtda Advokatlar assotsiatsiyasiga (palata tuzilgunga qadar jamoat tashkiloti — assotsiatsiya bo'lgan) 2080 advokat a'zo bo'lgani, ular-
dan 1114 nafari muntazam ravishda a'zolik badali to'lab borgan qayd etiladi. 2008-yilda 6200 shaxs advokatlik faoliyati bilan shug'ullanish huquqini beruvchi litsenziya

olgan bo'lsa-da, ularning deyarli 40 foizi amaliyot bilan shug'ullanmas edi. Buning sababi qonunchilikdagi mavjud bo'shliq — advokatlik tuzilmasida faoliyat yuritishning boshlanish muddati aniq belgilanmagani bilan bog'liq bo'lgan.

Tahillari shuni ko'rsatadiki, o'tgan davrda advokatlar advokatlik faoliyati va yuridik amaliyot bilan shug'ullanmasa-da, har ehtimolga qarshi litsenziya olib qo'yavergan. Bundan tashqari, advokatlik kasbiga birinchi navbatda tirikchilik manbai, deb qarovchilar soni ortib, nosog'lom muhit yuzaga kela boshlagan. Shuningdek, advokat "bu erkin qush, istagan tomoniga uchaveradi, unga kasbiy tashkilotning ham, kasb odobi qoidalarining ham keragi yo'q" qabliida fikrovchi advokatlar ham ko'payib borgan. Tizimda yuzaga kelgan bunday muammolar va qonunchilikdagi bo'shliqlar esa advokatura institutini yanada isloh qilish, advokatlarning majburiy a'zolikka asoslangan o'zini o'zi boshqarish organini tashkil etish zarurati keltirib chiqardi.

Ta'kidlash joizki, barcha advokatlarning majburiy a'zolikga asoslangan Advokatlar palatasining tashkil etilishi ularning o'zini o'zi boshqarish organi shakllanishida katta turtki bo'ldi. O'zini o'zi boshqarish advokatlarni davlat hokimiyati ta'siridan butunlay ozod etmaydi. Davlat uning organlari timsolida u yoki bu subyektda qonun yoki boshqa normativ-huquqiy hujjat qabul qilish bilan o'z ta'sirini doimo saqlab qoladi. Chunki Konstitutsiyamizda jismoniy va yuridik shaxslarga malakali yuridik yordam ko'rsatishdek konstitutsiyaviy vazifa biror-bir davlat organiga emas, balki advokatura zimmasiga yuklatilgan.

Fikrimizcha, advokaturani davlat ta'siridan mutlaqo xoli bo'lgan institut, degan xayoliy fikrlardan xalos bo'lish kerak. Advokaturada ommaviy-huquqiy maqomning belgilari, odil sudlovning tarkibiy qismi bo'lmish jinoyat ishlarida malakali himoya, fuqarolik ishlarida esa vakillik mavjud. Shu sababli, advokatura davlat nazoratidan butunlay xoli bo'lishi mumkin emas. Shu bilan birga, malakali yuridik yordam ko'rsatish bo'yicha advokaturaga yuklangan vazifalarni amalga oshirishda davlat advokaturani

yakka-yolg'iz qoldirmaydi, bunday bo'lishi mumkin ham emas.

Davlatning advokaturani tartibga solish masalasidagi ishtiroki normal va zarur ekanini tan olishimiz kerak. Mazkur holat advokatura instituti samarali faoliyat yuritishiga, davlat organlarini advokatura instituti ichki ishlariga asossiz aralashishdan himoya qilishga qaratilgan.

Shu bois, mamlakatimizda advokaturaga oid masalalarni imkon qadar qonun darajasida tartibga solish talab etiladi. Binobarin, davlat ishtirokida o'zaro tiyib turish va manfaatlar muvozanatini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Bunda davlatning aralashuvi advokatlar o'z kasbiy faoliyatini bajarishda erkinlikni cheklamasligi hamda advokatlar o'zini o'zi boshqarish organining advokatlar huquq va manfaatlari himoyachisi vazifasini amalga oshirishiga to'siq bo'lmisligi lozim.

Mazkur fikrni advokaturaga oid xalqaro hujjatlar bilan ham asoslash mumkin. Xususan, advokatlarning roli to'g'risidagi asosiy qoidalarda ularning kasbiy birlashmalari o'z a'zolarining kasbiy standartlari va etika qoidalarini ta'minlashda hayotiy muhim rol o'ynashi, o'z a'zolarini ta'qiblar hamda asossiz cheklovlar va tajovuzlardan himoya qilishi, odil sudlov hamda jamiyat manfaatlariga erishish uchun davlat va boshqa institutlar bilan hamkorlik qilishi belgilangan.

Endilikda advokaturaning davlat va jamiyat hayotida tutgan o'rni va nufuzi oshib bormoqda. Buni OAV va ijtimoiy tarmoqlarda fuqarolar va, ayniqsa, advokatlarning faolligi bilan izohlash mumkin. Albatta, bu quvonarli holat. Faqat bir narsani yaxshi anglashimiz zarur, ya'ni har qanday holatda ham ilmiy asoslangan, sog'lom fikrga tayanib ish ko'rish maqsadga muvofiq. Eng muhimi, sohadagi muammolar tadriijiy asosda o'z yechimini topmoqda.

Advokatura sohasida olim, ilmiy ta'dqiqotchi sifatida ishonchim komilki, tizimdagi o'zgarish va yangilanishlar jamiyatda advokatlar nufuzi oshishiga, pirovardida, har bir fuqaroning malakali yuridik yordam olish kafolati kuchayishiga, huquq va erkinliklari samarali himoya qilinishiga xizmat qiladi. Zero, advokaturaning rivojlanish darajasi mamlakatda qonun ustuvorligi ta'minlan-gani bilan o'lchanadi.

KONSTITUTSIYAVIY ASOSLARGA TAYANISH jamiyatni o'zgartirishda muhim ahamiyatga ega

Dildora BOZOROVA,
Toshkent davlat yuridik
universiteti professori

Farmoyish muqaddimasida "2023-yil 30-aprel kuni bo'lib o'tgan umumxalq referendumida xalqimiz o'zining yuksak siyosiy ongi, huquqiy madaniyati va dunyoqarashini namoyon etib, yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini qabul qildi. Yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi davlatchilik, ijtimoiy-siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va sud-huquq sohalarini bundan keyin ham barqaror rivojlantirish uchun mustahkam zamin yaratdi", deyilgan.

Darhaqiqat, shunday. Bugun yangi tahrirdagi Konstitutsiya normalari xalqimiz hayotida ifodasini topa boshladi. Avvalo, O'zbekiston

Shu kunlarda "O'zbekiston — 2030" strategiyasini 2024-yilda amalga oshirish davlat dasturi loyihasini shakllantirish jarayoni boshlandi. Bundan oldinroq esa, 2023-yil 16-noyabr kuni Prezidentimiz "O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi kuni bayramiga tayyorgarlik ko'rish va uni o'tkazish to'g'risida"gi farmoyishga imzo chekkan edi.

o'zining suveren, demokratik, huquqiy, ijtimoiy va dunyoviy davlat sifatidagi maqomini mustahkamlab oldi. Shuningdek, amaldagi Konstitutsiyamizni referendum asosida qabul qilish orqali xalqimiz yuksak siyosiy ongi, huquqiy madaniyati va dunyoqarashini keng dunyo jamoatchiligiga namoyon etdi. Qolaversa, referendum natijalari hamyurtlarimizning yangi O'zbekistonda barpo etish orzu-umidlari va intilishlarini aks ettirgani bilan yanada ahamiyat kasb etmoqda.

Bosh qonunimizda "Konstitutsiya — xalqchil davlat, barqaror taraqqiyot va farovon hayot asosi" bosh g'oyasi mu-jassam bo'lib, o'zaro birdamlik yo'lidagi sa'y-harakatlarimizning mustahkam poydevori ekani ham e'tiborlidir.

Bu yil yurtdoshlarimiz 8-dekabr — Konstitutsiya kunini ilk marotaba yangi tahrirda qabul qilingan Bosh qonunimizning hayotbaxsh va xalqchil ruhi bilan nishonlashga qizg'in hozirlik ko'moqda. Prezidentimizning "O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi kuni bayramiga tayyorgarlik ko'rish va uni o'tkazish to'g'risida"gi farmoyishi esa ushbu sanani munosib kutib olish va yuksak saviyada nishonlashda muhim dasturlamal bo'lajak.

Ta'kidlash joizki, yangi tahrirdagi Konstitutsiyamiz mamlakatimizda islohotlarni amalga oshirishning huquqiy asoslarini yaratib, yurtimiz taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlarini belgilab berdi. Bu borada joriy yil 8-mayda Prezidentimizning "Yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini amalga oshirish bo'yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni qabul qilganini qayd etish lozim.

Ushbu farmon asosida yangi tahrirdagi Konstitutsiyani so'zsiz va to'liq amalga oshirish bo'yicha qator ustuvor yo'nalishlar va yangi tartib-qoidalar belgilandi. Jumladan, bolalar va yoshlarda xalqimizning boy madaniy merosidan faxrlanish, Vatanga mehr-muhabbat tuyg'ularini shakllantirishga oid qoidalarini amalga oshirish maqsadida respublika fuqarosi hisoblangan va 18 yoshgacha bo'lgan bolalarning madaniy meros obyektlariga — ko'rgazmalar, tarixiy obidalar va ziyoratgohlar, shuningdek, davlat muzeylariga to'lovsiz kirish tartibi joriy etildi.

Fuqarolarning ta'lim olish huquqlari kafolatlarini yanada kuchaytirish maqsadida soliq to'lovchilar tomonidan, yoshidan

qat'iy nazar, farzandlarining O'zbekiston ta'lim tashkilotlarida ta'lim olishi uchun yo'naltiriladigan to'lovlar soliq solinmaydigan daromadlar toifasiga kiritildi.

Har bir shaxsning o'z huquq va erkinliklarini sud orqali himoya qilish huquqi kafolatlarini yanada kuchaytirish maqsadida kelgusi yildan boshlab ma'muriy sudlarga shikoyat qilishda fuqaro va tadbirkorlik subyektlaridan davlat bojini undirmaslik, bunda davlat bojini ishini ko'rib chiqish natijasi bo'yicha aybdor tarafdandirish tartibi joriy etildi.

Bundan tashqari, insonning sha'ni va qadr-qimmatini daxlsizligi kafolatlarini yanada mustahkamlash maqsadida qamoqqa olish tartidagi ehtiyot chorasini qo'llashda shaxsni hibsonaga joylashtirishdan oldin majburiy tibbiy ko'rikdan o'tkazish tartibini joriy etish belgilandi.

Jinoyat protsessida himoyachining maqomini kuchaytirish maqsadida unga surishtiruv va dastlabki tergovda himoyachini tomonidan istalgan vaqtda jinoyat ishini qo'zg'atish va tugatish haqidagi qarorlar-dan nusxa olish, ko'rsatmalarini oldindan

mustahkamlab qo'yish uchun sudga to'g'ridan-to'g'ri iltimosnoma kiritish va boshqa vakolatlar berildi.

Konstitutsiyani so'zsiz va to'liq amalga oshirish, unda mustahkamlangan ustuvor prinsiplarni yangi O'zbekiston ulug'vor g'oyasiga hamohang tarzda ro'yobga chiqarish, davlat organlari faoliyatini yangi-gacha konstitutsiyaviy-huquqiy sharoitlarda yo'lga qo'yish, fuqarolar o'z hayotida xalq Konstitutsiyasi ruhini yaqqol his etib turishini ta'minlash maqsadida 10 ga yaqin qonunchilik hujjati qabul qilindi.

Jumladan, Oliy sud plenumining Konstitutsiya normalarini to'g'ridan-to'g'ri qo'llash bo'yicha qarori bilan sudlarga Konstitutsiya normasini tegishli qonunlar va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilinmagani vaji bilan qo'llashni rad etishga yo'l qo'yilmasligiga e'tibor qaratish belgilab qo'yildi. Shuningdek, yangi tahrirdagi Konstitutsiya asosida inson huquqlari va ularning kafolatlarini hamda yuridik yordam sohalarini bo'yicha yangi qoidalar kiritildi.

Xususan, o'lim jazosi taqiqlanishi, shaxs sudning qarorisiz qirg sakkiz soatdan ortiq muddat ushlab turilishi mumkin emasligi, shaxsni ushlab qatg'ida unga tushunarli tilda huquqlari va ushlab turilishi asoslari tushuntirilishi shartligiga oid konstitutsion normalar belgilandi.

Bundan tashqari, Konstitutsiya asosida "Inson qadri uchun" tamoyilini ta'minlash bo'yicha tizimli va ortga qaytmaydigan demokratik islohotlar fonda konseptual qonunchilik hujjatlarini qabul qilinmoqda.

Xulosa o'rinda aytish joizki, huquqiy va ijtimoiy davlat qurish vazifasidan kelib chiqib, yurtimizda inson huquq va erkinliklarini himoya qilish, jamiyat va davlat hayotini takomillashtirishda konstitutsiyaviy asoslarga tayanish muhim ahamiyat kasb etadi.

DOLZARB MAVZU

Joriy yil 22-noyabr kuni Yevropa Ittifoqi tomonidan “GSP+”ning amaldagi muddatini kelgusi to‘rt yilga, ya‘ni 2027-yil 31-dekabrga qadar uzaytirish bo‘yicha qaror qabul qilindi.

“GSP+” IMTIYOZLAR UMUMIY TIZIMI

Yevropa bozoriga kirib borishning ishonchli yo‘li

Bu nima degani?

Ushbu savolga to‘liq javob topish uchun sal avvalroqqa nazar tashlash lozim. Gap shundaki, 2020-yilda Yevropa Komissiyasi O‘zbekiston Respublikasining Umumlashtirilgan imtiyozlar tizimi — “GSP+”dan foydalanuvchi maqomini olish to‘g‘risidagi arizasi bo‘yicha ijobiy qaror qabul qilgan edi. Shundan so‘ng mamlakatimiz ishlab chiqaruvchilari va eksportchilari mahsulotini Yevropa bozoriga eksport qilishda tarif imtiyozlaridan foydalana boshladi. Shu bilan birga, O‘zbekiston ishlab chiqaruvchilarining Yevropa Ittifoqi mamlakatlarga eksport qilishi mumkin bo‘lgan tovarlar soni 6 ming 200 taga ko‘paydi.

“GSP+” imtiyozlari taqdim etilishi O‘zbekistonga Yevropa davlatlari va Buyuk Britaniya global ishlab chiqarish zanjiriga kirish imkonini berdi.

Umumlashtirilgan imtiyozlar tizimining mohiyati rivojlanayotgan mamlakatlarda ishlab chiqariladigan va ular tomonidan rivojlangan davlatlarga olib kiriladigan tovarlarning ayrim turlari uchun tarif stavkalarini pasaytirish yoki bekor qilishdan iborat.

22-noyabr kuni qabul qilingan qarorga muvofiq esa, ana shu imtiyozlar davri yana to‘rt yilga cho‘zildi. Bu bir tomondan, yurtimiz ishlabchilari uchun katta imkoniyat ekanini bildirsa, ikkinchi tarafdan, mahsulotlarimiz xalqaro talab va standartlarga javob berishini anglatadi.

— “GSP+” doirasida Yevropa Ittifoqi va O‘zbekiston o‘rtasidagi yaqin hamkorlik chinakam muvaffaqiyatli tarixga aylanib bormoqda, — deydi Yevropa Ittifoqining O‘zbekistondagi elchisi Sharlotta Adrian. — Bu mamlakatimizdagi xususiy sektor rivojiga katta turtki bo‘lib, 448 million iste‘molchiga ega Yevropa bozorlariga kirishni osonlashtiradi. Yevropa va O‘zbekiston kompaniyalari o‘rtasida mustahkam hamkorlikni rag‘batlantiradi va chegaralarda sezilarli tejashlarga olib keladi.

Siyosiy nuqtayi nazardan, “GSP+” BMTning 27 takonvensioniyasini amalga oshirish orqali inson va mehnat huquqlari, samarali boshqaruv hamda atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida xalqaro standartlarga erishish bo‘yicha O‘zbekiston strategiyasiga to‘liq mos keladi.

“GSP+” muddatini uzaytirish xususiy sektor uchun ishlarini yanada samarali rejalashtirish imkonini beradi. Shuningdek, bu Yevropa Ittifoqining O‘zbekistondagi bugungi islohotlarni qo‘llab-quvvatlashining belgisi ham hisoblanadi.

Yevropa — juda katta bozor. Bu yerda raqobat ham juda kuchli. Bu bozorga to‘laqonli kirish esa ishlab chiqarishni yanada ko‘paytirish demakdir. Agar sifatli mahsulot ishlab chiqarilar ekan, bu bozorga kirishga intilmaslik to‘g‘ri emas.

— Yevropa Ittifoqi O‘zbekistonga “GSP+” benefitsiar mamlakat maqomini berishi va ushbu imtiyozlar muddatini uzaytirish bo‘yicha qabul qilgan qarori bugungi kunda Prezidentimiz rahbarligida olib borilayotgan keng qamrovli islohotlar, jumladan, davlat boshqaruvi va fuqarolik jamiyatining kuchli institutlariga ega demokratik davlatni shakllantirish bo‘yicha ayni o‘zgarishlarning yaqqol xalqaro e‘tirofidir, — deydi O‘zbekiston Respublikasi investitsiyalar, sanoat va savdo vaziri o‘rinbosari Badriddin Abidov. — “GSP+” doirasidagi imtiyozlardan ijobiy foydalanish bilan bir qatorda, biz kelgusida ham ushbu mexanizm monitoringi jarayonida Yevropa Ittifoqi bilan hamkorlik qilish va tegishli xalqaro konvensiyalar talablarini amalga oshirishda birga ishlashga tayyormiz.

Yevropa Ittifoqi bilan “GSP+” doirasidagi hamkorlik mamlakatimizda bozor iqtisodiyotini shakllantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan tub islohotlarni hamda ushbu mintaqa davlatlari bilan savdo-iqtisodiy va

investitsiyaviy aloqalarni yanada kengaytirishga turtki beradi.

Ta‘kidlash joizki, Yevropa Ittifoqi bilan savdo munosabatlarini mustahkamlash va O‘zbekistonning eksport geografiasini kengaytirish yuzasidan amalga oshirilgan chora-tadbirlar natijasida 2022-yilda 628 ta korxona tomonidan (2021-yildagidan 116 ta ko‘p) 647 million dollar miqdorida, ya‘ni 2020-yilga nisbatan (292 million dollar) qariyb 2 barobardan ortiq hajmdagi mahalliy mahsulotlar Yevropa bozorlariga chiqarilgan.

Jumladan, “GSP+” doirasidagi imtiyozlar asosida to‘qimachilik sanoatida 177,4 million dollarlik, kimyo sanoatida 138,3 million, qishloq xo‘jaligi va oziq-ovqat sohasida 19,7 million, elektrotexnika sanoatida 9 million dollarlik mahsulotlar eksport qilingan.

2022-yilda “GSP+” tufayli o‘zbekistonlik eksportchilar 28 million yevroga teng import bojini tejab qoldi. Bu Yevropa Ittifoqining O‘zbekiston xususiy sektorini rivojlantirishga qo‘shgan katta hissasidir. 2019 va 2022-yillar oralig‘ida bu ko‘rsatkich o‘n barobardan ko‘proq o‘tdi.

Yana bir gap. Yevropa Ittifoqi “GSP+” monitoringi komissiyasining e‘lon qilingan hisobotida O‘zbekiston xotin-qizlar huquqlari va gender tenglik, zo‘ravonlikka qarshi kurashish, iqtisodiy-jitimoiy huquqlarni yaxshilash bo‘yicha bir qator qonun hujjatlarini qabul qilish orqali BMT konvensiyalarini amalga oshirishda muhim yutuqlarga erishgani e‘tirof etilgani ta‘kidlandi.

“GSP+” imtiyozlar tizimining benefitsiar maqomi O‘zbekiston va Yevropa biznesi vakillari o‘rtasida o‘zaro manfaatli savdo-iqtisodiy munosabatlarni kengaytirish imkoniyatini yaratadi. Savdo aloqalarining chuqurlashishi esa mamlakatimizda ishlabchilarning kengaytirish va yangi ish o‘rinlari yaratishga xizmat qiladi.

“O‘zbekiston — 2030” strategiyasida ham ushbu yo‘nalishdagi ishlarga katta urg‘u berilgani diqqatga sazovor. Jumladan, unda kichik va o‘rta biznesning xalqaro bozorlarga chiqishi uchun imkoniyatni yanada kengaytirish, mikromoliyalashtirishni rivojlantirish, innovatsiyalar va startaplarni qo‘llab-quvvatlash hamda yirik biznes vakillari bilan kooperatsiyani rivojlantirishning yangi jihatlarini amaliyotda qo‘llash vazifasi belgilangan.

Shu bilan birga, eksport tarkibida tayyor va yarim tayyor mahsulotlar hajmi 3,3 barobar ko‘paytirildi. Yevropa davlatlariga “GSP+” va boshqa tizimlar doirasida tayyor va texnologik mahsulotlar eksporti kengaytiriladi. Xalqaro standartlar joriy qilingan korxonalar soni 10 barobar oshirilib, 5 mingtaga yetkazildi. Dunyoning 50 ta nufuzli brendi bilan maxsus iqtisodiy zonalar tashkil qilinadi. Bular “Yangi O‘zbekiston — raqobatbardosh mahsulotlar yurti” g‘oyasi asosida bugungi kunda amalga oshirilayotgan ishlarga to‘la hamohang yumushlardir.

Xalqaro doiradagi har qanday baho, e‘tirof va hamkorlik ularga erishishda muhim vosita bo‘lib xizmat qilishi, shubhasiz.

Dilshod ULUG‘MURODOV,
“Yangi O‘zbekiston” muxbiri

BUGUNNING GAPI

Kunlar sovib, qish yaqinlashgani sari o‘tgan yilgi anomal sovuq qiyinchiliklari xayolimizdan o‘taveradi. Bundan qariyb bir yil oldin ko‘rgan-kechirganlarimiz elektr va gaz ta‘minoti tizimida ancha kamchiliklar bor, degan xulosa berdi. Bu muammolar yillar davomida to‘planib, bee‘tibor qoldirilganining jabrini tortdik. Ayni izg‘irin kunlarda tabiiy gaz bosimi pasayishi va elektr energiyasidagi uzilishlar yurtdoshlarimiz uchun jiddiy noqulayliklarni yuzaga keltirdi, aholining haqli e‘tirozlariga sabab bo‘ldi.

QISH YAQIN:

XATOLAR TAKRORLANMASLIGI UCHUN AMALIY CHORALAR KO‘RILMOQDA

Mutasaddilar, soha vakillari esa bu vaziyatdan yetarlicha xulosa chiqarib, bu yilgi kuz-qish mavsumiga jiddiy tayyorgarlik qilingani, yil davomida barcha kamchiliklarni tuzatish choralari ko‘rilganini ta‘kidlamoqda. Kuz nihoyalab qolganiga qaramay, serquyosh yurtimizda havo harorati hali iliq. Ammo qish zahrini sezdirmay keladi. Odamlar birdan tushadigan sovuq mavsumda yana o‘tgan galgi holat takrorlanishini istamaydi.

Davlatimiz rahbari shu yil 22-noyabr kuni “O‘zbekneftgaz” aksiyadorlik jamiyatida bo‘lib, energetika tizimining qish mavsumiga tayyorgarligi bilan yaqindan tanishish chog‘ida ayni shu jihatlariga e‘tibor qaratdi. Yil boshida kelgan anomal sovuqdan xulosa qilib, tizim salohiyati oshirilgani, avvalo, ichki imkoniyatlar to‘la ishga solinib, tarmoqlar modernizatsiya qilingani, buning uchun davlat tomonidan zarur mablag‘, asbob-uskunalar ajratilganini bildirdi. “Bu yil energetika tizimini yaxshilashga barcha manbalardan 14,5 trillion so‘m berdik. Qanday xomashyo, buyum, texnika kerak bo‘lsa, olib berildi. Endi soha rahbarlari mas‘uliyatni to‘liq zimmasiga olib, aniq reja qilishi va energiya yetkazib berishni kafolati ta‘minlashi zarur”, dedi.

Qo‘shimcha zaxiralar yaratildi

Har yili kuz-qish mavsumiga tayyorgarlik ko‘rildi va har gal mutasaddilar hammasi soz ekanini ta‘kidlaydi. Ammo amalda muammolar yuzaga kelaveradi. To‘g‘ri, bu ko‘pincha sovuq mavsumda elektr energiyasi va gaz tarmoq‘iga tushadigan yuklama bir necha barobar oshib ketishi bilan bog‘liq. Tizimdagi asbob-uskunalar buzilib turishi ham tabiiy hol. Ammo ular eski, ta‘mirlanmagan, transformatorlar yetarlicha o‘rnatilmagan bo‘lsa, bu endi jiddiy masala.

Ana shunday holatlarga yo‘l qo‘ymaslik uchun joriy yil davomida katta ishlar qilindi. Xalqimiz manfaatli, xotirjam hayoti, iqtisodiyotning barqaror faoliyatini ta‘minlash maqsadida ayni yo‘nalishlarda aniq va manzilli choralar ko‘rildi. Birgina energetika tizimida 675 megavattli elektr quvvati ishga tushirilib, yurtimiz bo‘yicha 100 ta podstantsiya, 11,5 mingta transformator va 34 ming kilometr tarmoq yangilangan. Bu ishlarning natijasi har bir mahallaga kirib bordi. Ularning doimiy ishlashi, sovuq mavsumda aholida yuzaga kelgan muammolarni darhol bartaraf etish bo‘yicha 24 soatlik maxsus shtablar ishlab turibdi. Yig‘ilishda bu yilgi ishlar nafaqat jiddiy monitoring qilinishi, balki natijaga qarab, so‘rov ham qattiq bo‘lishi ta‘kidlandi.

Tahliliy ruhda o‘tgan yig‘ilishda, avvalo, aholi, qolaversa, milliy iqtisodiyot tarmoqlarini elektr energiyasi bilan uzluksiz ta‘minlash borasida jiddiy talablar qo‘yilgani bejiz emas. Boisi, davlat tomonidan barcha zarur mablag‘ ajratilib, kerakli uskunalar bilan ta‘minlandi, yil davomida tayyorgarlik ishlari bajarildi, — deydi “Hududiy elektr tarmoqlari” AJ boshqaruvi raisi Ulug‘bek Mustafoyev. — O‘tgan davr ichida 26 ming xodim jalb etilib, 30 ming kilometr past kuchlanishli tarmoq, 10 mingta transformator mukammal ta‘mirdan chiqarildi. Qo‘shimcha 2,5 mingga yaqin transformator punkti yangidan o‘rnatildi. Bu ishlar hozir ham davom etyapti. Yil oxirigacha yana ming kilometrga yaqin tarmoq tortish, 320 ga yaqin transformator o‘rnatish bo‘yicha topshiriq berilgan. Bular jarayonning texnik jihatlarini. Amaliy tomondan ham oldinda katta vazifalar turibdi. Ya‘ni har bir xonadonga kirib, mavjud muammolarni jiddiy o‘rganib, zarur choralar ko‘rishimiz kerak. Buning uchun 24 soatlik ish rejimi joriy etilib, 1200 ga yaqin avariya brigadamizga 6 ming 300 nafardan ortiq mutaxassis jalb qilingan. Koll markazlarimizda kechayu kunduz navbatchilik yo‘lga qo‘yilgan. Qo‘shimcha 1200 ga yaqin transformator, 400 kilometrga yaqin kabel va boshqa turli elektr mahsulotlari zaxirasi yaratilgan.

Bu yilgi zaxiramiz har yilgidan ko‘ra, ancha kattaroq va aholiga doimiy xizmat ko‘rsatishga shay holatga keltirilgan.

Energetika vazirligi ma‘lumotlariga ko‘ra, joriy yil 1-dekabrda energetika tizimi 24 soatlik ish tartibiga o‘tadi. Ya‘ni yurtimiz bo‘ylab barcha hududlarda tizim soz ishlashi, aholiga vaqtda kerakli xizmatlar ko‘rsatilishi doimiy nazoratda bo‘ladi. Asosiy masala esa aholining elektr energiyasi iste‘moli oshgan sharoitda ham uni ta‘minlash imkoniyati yaratib berilishida.

Barcha hududlarda modernizatsiya ishlari bajarilib, sutkalik iste‘mol 280 million kilovatt-soatdan oshirildi. Bu me‘yor o‘tgan yili 260 millionga chiqqan edi, — deydi “O‘zbekiston milliy elektr tarmoqlari” AJ boshqaruvi raisi Dadajon Isaqulov. — Demak, bugungacha qo‘shimcha quvvatlar yaratilgan. Chunki joriy yilgi kuz-qish mavsumiga har doimgidan puxta tayyorgarlik ko‘rganmiz. Ayni paytda milliy elektr tarmoqlari tizimida 11 ming 860 kilometr tarmoq, 84 ta yirik podstantsiya bor. Biz davlatlararo elektr energiyasi tranziti va viloyatlarga elektr energiyasi yetkazib beramiz. Mavjud quvvatimizni qariyb 5 ming 575 megavattga ko‘tardik. Oxirgi to‘rt yildagi podstansiyalarimizning jami quvvati 7 ming megavattgacha oshirildi. Rejadagi barcha ta‘mirlash ishlari yakunlandi, favqulodda yoki boshqa holatlarga tayyormiz.

Elektr energiyasi ishlab chiqarishda issiqlik elektr stansiyalarining o‘rni katta. Ushbu korxonalarga to

mart oyiga qadar kafolati elektr energiyasi ishlab chiqarishni ta‘minlab berish talabi qo‘yilgan. “Issiqlik elektr stansiyalari” AJ boshqaruvi raisi Bahodir Jo‘rayevning aytishicha, ayni paytda yurtimizdagi 85 foiz elektr energiyasi ayni shu jamiyat tarmoq korxonalarida ishlab chiqariladi. Yil boshida stansiyalardagi 53 ta elektr quzilmani ta‘mirlash belgilangan bo‘lib, shu kungacha reja to‘liq bajarilgan. Natijada mavjud quvvatlarga cheklonvi 300 megavattgacha bartaraf qilishga erishildi.

Hozir 10 ming 600 megavatt ishlab chiqarish quvvatimiz mavjud. Sutkalik imkoniyatimiz esa 240 million kilovatt-soat, — deydi B.Jo‘rayev. — Shu vaqtgacha 342 ming tonna azot yoqilg‘isi xazirasini shakllantirdi. Davlatimiz rahbari mavjud zaxiralardan foydalanilmayotgani, buning uchun stansiyalarga ilmiy soha vakillarini jalb qilib, elektr energiyasi ishlab chiqarishning davlatlari bosqichidan to tizimga berilguniga qadar bo‘lgan bosqichni qayta o‘rganib chiqib, mavjud kamchiliklarni bartaraf qilish, xarajatlarni kamaytirish yo‘llarini izlash bo‘yicha topshiriq berdi.

Favqulodda holatlarga tayyormizmi?

Hozir texnologiya rivojlanib, tejamkor qurilish materiallari ommalasib boryapti. Ko‘plab xonadonlarda isitish tizimi bir vaqtning o‘zida ham gaz, ham elektr energiyasi, xatto suv bilan bog‘liq. Bunday qurilmalar ancha tejamkorligi bilan qator afzalliklarga ega. Ammo ulardan biri bo‘lmagan taqdirda ham isitish tizimi ishlamaydi, xonadonni isitish muammoga aylanadi.

Bularsiz ham aholining suv, elektr energiyasi va gazga doimiy talabi bor va bu o‘svuchi xarakterga ega. Anomal sovuq davrida gaz bosimi keskin pasayib ketishi ham kuzatildi. Aholi e‘tirozlari o‘rinli, mutasaddilar ham qaysidir jihatdan haq. Ammo yana o‘sha holat haqida to‘xtalishdan ko‘ra, bu yil

gaz yetkazib berish qanday bo‘ladi, muammolar yuzaga kelmaydimi, degan savollarga javob topish o‘rinlidir.

Ma‘lumotlarga ko‘ra, joriy yil boshidan buyon aholi va korxonalarni tabiiy gaz bilan barqaror ta‘minlash maqsadida qo‘shimcha 5 milliard kub metr kafolati gaz manbalari yaratilgan. Yerosti omborlarida yetarlicha gaz zaxirasi jamlangan. Shuningdek, suyuqlirilgan gaz, mazut, transformator, kabel va boshqa zarur vositalarning zaxirasi tayyorlab qo‘yilgan.

O‘tgan qish mavsumida tabiat inijliklari bizni qattiq sinovga qo‘ygani rost, — deydi “Hududgaz-ta‘minot” AJ boshqaruvi raisi Bahodir Eshmurodov. — Bundan xulosa chiqarmaslikning iloji yo‘q. Kamchiliklar o‘zimizniki, ammo bundan aholi jabr ko‘rmasligi kerak. Muammolarning aksariyati no-soz qurilmalar, eskirgan gaz quvurlari hisobiga kelib chiqqan. Shu bois, tayyorgarliklar, amalga oshirilgan ishlar ko‘lami bu gal har yilgidan

yuqoriroq bo‘ldi. Xususan, hududlarda 1 ming 151 kilometr gaz quvuri tortilib, 752 kilometr gaz quvuri ta‘mirlandi va kattalariga almashtirildi. 6 ming kilometrdan ortiq quvur tartibga keltirildi. Gaz taqsimlash shoxobchalari ham to‘liq ta‘mirlandi. Tizim ob-havoning har qanday inijliklariga dosh bera oladigan, kechayu kunduz shay holatga keltirildi. Bu iste‘molchilarimizni kuz-qish mavsumida tabiiy va suyuqlirilgan gaz bilan uzluksiz ta‘minlash imkonini beradi. Qolaversa, har bir tuman bo‘limimizda 24 soat ishlaydigan navbatchilik xizmati tashkil etilgan. Yurtdoshlarimiz gaz ta‘minoti bilan bog‘liq istalgan masalada ana shu markazlarga murojaat qilishi mumkin. Har bir murojaat joyiga chiqqan holda o‘rganilib, zarur ishlar amalga oshirildi.

Barcha yo‘nalishdagi tizimlar belgilangan vazifalarga jiddiy yondashgani yaxshi. Tayyorgarlik ko‘rishda favqulodda holatlar ham inobatga olingani quvonarli. Ma‘lumotlarga ko‘ra, “O‘zbekneftgaz” AJ tarkibida ham neft va gazni qazib chiqaruvchi 5 ta boshqarma, tabiiy gazni qayta ishlovchi 3 ta, neftni qayta ishlovchi 1 ta zavod faoliyat yuritaypti. Hududlarda neft mahsulotlarini saqlash bazalari mavjud. Ushbu korxonalarda tabiiy, suyuqlirilgan gaz, oltingugurt, neft mahsulotlari ishlab chiqariladi. Jamiyatda markazlashgan dispatcherlik xizmati ham tashkil etilgan bo‘lib, unda tizimdagi korxona va boshqarmalarning ishlab chiqarish ko‘rsatkichlari soatlik, kunlik monitoring qilib boriladi. Xomashyo va tovarlarning iste‘molchilarga o‘z vaqtida yetkazib berilishi nazoratga olingan.

Umuman, tobora yaqinlashayotgan qish qanday kelishidan qat‘i nazar, barcha tizimlarning doimiy va soz holatda ishlashi choralari ko‘rilmoqda. Chunki bu bevosita xalqimizning farovonligi, aholi roziligi va iqtisodiy rivojlanish bilan chambarchas bog‘liq. Xulosalar esa ijobiy bo‘lishiga umid qilamiz.

Iroda TOSHMATOVA,
“Yangi O‘zbekiston” muxbiri

SALOMATLIK

YANGI EPIDEMIYAMI YOKI MAVSUMIY SHAMOLLASH?

BOLALAR ORASIDA O‘TKIR RESPIRATOR KASALLIKLAR TARQALISHI KUZATILMOQDA

Kuz-qish mavsumida yuqumli kasalliklar, shamollash va grippning turli ko‘rinishlari bilan bog‘liq virusli xastaliklarga chalinish xavfi ko‘proq kuzatiladi. Shu kunlarda mamlakatimizda bolalar orasida o‘tkir respirator kasalliklarning davriy ko‘tarilishi yuz berayotgani, kichik yoshli bolalarning nafas yo‘li yuqumli kasalliklariga chalinish ko‘rsatkichi yilning boshqa davrlariga nisbatan anchagina ortgani haqida xabarlar tarqalmoqda.

Ushbu xastalikka chalinish ulushi Toshkent shahri aholisida nisbatan ko‘proq. Natijada poytaxtdagi bolalar klinik shifoxonalariga yuklama yilning boshqa davrlariga nisbatan ortgani kuzatilmoqda. Shu bois, ehtiyot chorasi sifatida Sog‘liqni saqlash vazirligi vaziyatni jiddiy nazoratga olgan. Shunga qaramay, mavsumiy yuqumli kasalliklar profilaktikasi va davolash jarayonini samarali yo‘lga qo‘yish hamda o‘tkir respirator kasalliklar tarqalishi bilan bog‘liq muammoni zudlik bilan bartaraf qilish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar ko‘rish talab etilyapti. Jumladan, Zangiota-1 yuqumli kasalliklar shifoxonasida o‘tkir respirator virusli infeksiyalarga chalingan bolalar uchun ajratilgan o‘rinlar sonini 300 tadan 500 taga oshirish belgilandi. Shuningdek, so‘nggi kunlarda aholidan harorat ko‘tarilishi, yo‘tal belgilari bilan chaqiruvlar soni ortgani sababli “103” xizmatiga soat 06:00 dan 14:00 gacha poytaxt shifoxonalarida xaxirada bo‘lgan qo‘shimcha 40 ta avtomashina ajratildi. Poytaxtimizdagi 12 ta ko‘p tarmoqli markaziy poliklinika va 72 ta oilaviy poliklinikada soat 8:00 dan kechki 20:00 gacha bo‘lgan muddatda chaqiruv bo‘yicha tibbiy brigadalar faoliyati yo‘lga qo‘yilgan.

Mazkur brigadalar “103” xizmati xodimlari tomonidan ko‘rikdan o‘tkazilib, uyda qoldirilgan yoki shifoxonaga yotqizilmasdan uya qayta olib ketilgan holda tibbiy yordam ko‘rsatmoqda. Xo‘sh, bu navbatdagi yangi epidemiya yoki mavsumiy shamollash va

MAZKUR QR-KODNI SKANER QILISH ORQALI VIDEO LAVHAGA O‘TING.

gripp alomati? Bu haqida Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo‘mitasi Toshkent shahri boshqarmasi epidemiologiya bo‘limi mudiri Dilfuza Rasulova quyidagilarni ma‘lum qildi:

— O‘tkir respirator virusli infeksiyalar va grippning mavsumiy ko‘tarilishi kuzatilmoqda. Ushbu virus barcha fasllarda uchraydi, lekin uning bir xususiyati bor: kuz-qish mavsumida, ya‘ni sovuq kunlarda tashqi muhitga chidamligi yuqori bo‘ladi. Shuning uchun bu mavsumda kasallik ko‘payadi. Virus ultrabinafsha nurga ta‘sirchan bo‘lgani bois, bahor-yoz faslida tez o‘ladi.

Hozir Toshkent shahrida ko‘proq grippning A turi bo‘yicha bemorlar ro‘yxatga olinyapti. Bemorlarning 65-70 foizgacha qismini bolalar, ya‘ni 14 yoshgacha bo‘lganlar tashkil qilmoqda. Ular-

66

ONADAN BOLAGA O‘TGAN IMMUN TIZIM OLTI OYGACHA SAQLANADI VA YUQUMLI KASALLIKLARDAN HIMOYA QILADI. DEMAK, IMMUNITET PASAYISHI HAM KASALLIKKA MOYILLIKNI OSHIRADI. SHU BOIS, ONA SUTI BILAN OZIQLANTIRISH O‘TA MUHIM. BU DAVRDA ONALARGA GIGIYENAGA QAT‘IY AMAL QILISH TAVSIYA ETILADI. SHU BILAN BIRGA, KASALLIKNING ILK KLINIK ALOMATI SEZILGAN TAQDIRDA BEMOR O‘ZINI IHOTALASHI, DOKA NIQOBLARDAN FOYDALANISHI TALAB QILINADI.

dan 3 yoshgacha bo‘lgan bolalar o‘rtasida kasallanish boshqalarga nisbatan ko‘p uchramoqda.

Ichki migratsiya o‘sishi tufayli Toshkent shahrida aholi soni ham ortib bormoqda. Buning natijasida kasallik tarqalishiga sharoit yaratiladi. Bundan tashqari, poytaxtda faqat Toshkent shahrida yashovchi bolalar emas, viloyatlardan ham bemorlar kelib davolanadi. Shuningdek, tug‘ilish ko‘rsatkichi ham yildan-yilga oshib bormoqda. Toshkent shahrida avval yiliga 30-35 ming bola tug‘ilgan bo‘lsa, bugungi kunda 60-65 minggacha chaqaloq dunyoga kelmoqda. Shundan kelib chiqib, poytaxtimizda bolalar klinik shifoxonalariga yuklama oshishi tabiiy.

Gripp va nafas olish yo‘llari yallig‘lanishi bilan kasallangan bemorlar yo‘talganda, aksirganda tashqi muhitga ko‘plab virus ajralib chiqadi. Kasallikka chalingan odam ishxonasiga yoki maktab, bog‘cha, jamoat joylariga borganda moyil organizmga kasallik yuqadi. Shu o‘rinda moyil organizm toifasiga kimlar kiradi, degan savol tug‘iladi. Bu xavf guruhiga turli kasalliklar bilan dispanser nazoratida turadigan bemorlar, jumladan, yurak va buyrak yetishmovchiligi, qandil diabetga chalinganlar kiradi. Shuningdek, yopiq muassasada ishlovchi yoki yashovchi fuqarolar ham ushbu guruhga mansub.

Bundan tashqari, tibbiyot xodimlari ham kasallik tarqatuvchi bo‘lishi mumkin. Ular har kuni bemorlar bilan muloqotda bo‘lgani bois, kasallik tarqatuvchi manba bo‘lib qoladi. Agar bitta bemor jamoaga kirib kelsa, kasallik belgilari kuzatiladigan o‘tkir davrda boshqalarga yuqishi tez kechadi.

— Hozir o‘tkir respirator virusli kasalliklar va grippning asosiy klinik belgilari qanday?

— Bemorlar tana haroratining 38 va undan yuqori darajada ko‘tarilishi, tomoq og‘rig‘i, tumov, isitma, holsizlik, bosh og‘rig‘i, mushaklarning qaqshab og‘rishidan shikoyat qilmoqda. Ba’zi-

larda esa ushbu holatda ovqat hazm qilishda muammo, ko‘ngil aynishi, qayt qilish va diareya kuzatilgan. Gripp bir odamda oyiga 2-3-marta takrorlangan holatlar ham uchramoqda.

— Ushbu vaziyatda kasallikning oldini olish va davolash bo‘yicha otanalarga qanday tavsiyalar berasiz?

— Hozir bolalarning ona suti bilan oziqlanib ulg‘ayishi kamayib ketmoqda. 25-35 foiz ona farzandlarini qo‘shimcha ozuqa bilan ulg‘aytirmoqda. Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarda kasallikka qarshi kurashish immuniteti onadan o‘tadi. Ya‘ni ona kasallikka qarshi emlanish, kasallikni boshidan o‘tkazish orqali o‘zida immun tizimini shakllantiradi.

Onadan bolaga o‘tgan immun tizim olti oygacha saqlanadi va yuqumli kasalliklardan himoya qiladi. Demak, immunitet pasayishi ham kasallikka moyillikni oshiradi. Shu bois, ona suti bilan oziqlantirish o‘ta muhim. Bu davrda onalarga gigiyenaga qat‘iyl amal qilish tavsiya etiladi. Shu bilan birga, kasallikning ilk klinik alomati sezilgan taqdirda bemor o‘zini ihotalashi, doka niqoblardan foydalanishi talab qilinadi.

— Xitoyda yana noma‘lum virus paydo bo‘lgani aytilmoqda. U ham bolalar orasida keng tarqalgan. Ayting-chi, ushbu kasallik haqida hozir nimalar ma‘lum, uning tarqalish xavfi qanday?

— Xitoyda bolalar o‘rtasida noma‘lum pnevmoniya tarqalgani haqida Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti rasmiy ma‘lumot taqdim etmagan. Ma‘lumotlarga ko‘ra, Xitoyda COVID-19 infeksiyasiga chalinish holati avvalgi haftalardagiga nisbatan ortgan.

Yangi virus haqida aniq ma‘lumot yo‘q. Mamlakatimizda esa koronavirusga chalinish holati xavotiri emas, kuniga 20-25 nafargacha bemor ro‘yxatga olinmoqda. Shu bois, yurtimizda hech qanday yangi kasallik paydo bo‘lmagan, deyishga asosimiz bor. Yurtdoshlarimizga esa kunlar sovishi tufayli yaxna ichimliklardan tiyilish, gripp yoki shamollashning ilk alomatlari kuzatilganda tibbiy niqoblardan foydalanish hamda shaxsiy gigiyenaga amal qilish tavsiya etiladi.

“Yangi O‘zbekiston” muxbiri
Rashid XO‘JAMOV yozib oldi.

MILLIY KURASH

“BU O‘YIN HALOLLIKNI O‘RGATADI”

Asli sherobodlik To‘ra Choriyev hali yosh, kurash esa uning bolaligi, buguni, ertasi. Shu sababdanmi, kurash haqida jo‘shib, ko‘zlari yonib so‘zlaydi. “Bu o‘yinda kuchingiz “halol” yoki “g‘irrom” deb baholanadi, boshqa gap yo‘q, — deydi u. — Kurash insonni halollik va poklikka o‘rgatadi”.

To‘raning so‘zlarini tinglab, qalbingiz beixtiyor faxrga to‘ladi. Hayotini kurashga bag‘ishlagan yosh polvon ayni paytda Nukus garnizonidagi harbiy qismlardan birida muddatli harbiy xizmatni o‘tamogda.

— Sherobodda, Ko‘hitang tog‘lari bag‘rida ulg‘ayganman, — deydi u. — Tumanimiz juda ko‘hna tarixga ega. Rivoyatlarga ko‘ra, Sherobod — qo‘ng‘irot urug‘i hukmdorlaridan biri — Sher Ali nomi bilan bog‘liq ekan. Tumanimizdan ko‘p ijodkorlar yetishib chiqqan. Taniliq musavvir Ro‘zi Choriyev ham sherobodlik. Agar tumanimizga kelish imkoniyatidagi bo‘lmasa, rassomning Sherobodga bag‘ishlangan asarlarini tomosha qiling, qishloq hayotidan olingan lavhalardan zavqlanishingiz shubhasiz.

Otam Shodi Norqo‘chqorov kurashchi polvonlardan. Oilada to‘rt o‘g‘limiz, uch aka-uka ota izidan ketdik. Biz tomonlarda odamlar to‘y-hashamlarda yaxshi niyat bilan kurash tashkil etadi. Sovringa jonliq qo‘yiladi. Bolaligim qizg‘in kurashlarda o‘tdi. To‘ylarda kurash tushib, chiqqim. 13 yoshga to‘lganimda, dadamning maslahati bilan Termiz olimpiya xazinalari ixtisoslashtirilgan maktab-internatiga o‘qishga kirdim. Ana shundan keyin kurash bilan jiddiy shug‘ullana boshladim. Bu yerda Hasan Safarovdan kurash sirlarini o‘rgandim. Yurtimizning taniliq polvonlari Muhsin Ixsamiddinov, Muhammadkarim Xurramov, Bekmurod Oltiboyevlarga havas qilaman, ular kabi kurashda taniliq polvon bo‘lishni orzu qilganman. Maqsadim — xalqaro musobaqalarda g‘alaba qozonib, yurtimiz bayrog‘ini ko‘tarish.

Harbiy libos kiyib yurishning o‘zgacha bir gashli bor ekan. Odam ot ustida o‘zini qanchalar qo‘rqmas, baquvvat his qilsa, harbiy formada ham xuddi shunday salobat bo‘larkan. Postda turdim, navbatchilik o‘tadim. Jismoniy mashqlarga kirishish qiyin bo‘lmadi. Kurash bo‘yicha o‘z ustimda shug‘ullanishga keng imkoniyat berildi. Bu orada “Prokuror kubogi” uchun sport musobaqasida qatnashib, birinchi o‘rinni qo‘lga kiritdim. Bu mening armiya hayotidagi ilk g‘alabam bo‘ldi. Mamlakatimiz mustaqilligining 32 yillik bayramiga bag‘ishlab, 17-18-avgust kunlari Xiva shahridagi Ichanqal’a majmuasida

o‘tkazilgan “Mudofaa vaziri kubogi” musobaqasida 3-o‘rinni oldim.

Yurtimizning taniliq polvoni Oraz ota Boltaboyev xotirasiga bag‘ishlab kurash bo‘yicha o‘tkazilgan Qoraqalpog‘iston Respublikasi ochiq turnirida 2-o‘rin nasib etdi. Yaqinda Nukus shahrida bo‘lib o‘tgan O‘zbekiston chempionati saralash bosqichida 1-o‘rin bilan navbatdagi bosqichga yo‘llanma oldim. Shu yilning dekabr oyida Toshkent shahrida musobaqaning yakuniy bosqichi o‘tkaziladi. Hozirda musobaqaga qizg‘in tayyorgarlik ko‘ryapman. Harbiy okrug qo‘mondonligi tomonidan o‘z ustimda ishlashim uchun barcha sharoit yaratib berilgan. Va asosiysi, qo‘mondonlikning g‘olib bo‘lishimga bildirgan ishonchi yanada kuchli bo‘lishga ruhlantirdi. Musobaqalardagi yutuqlarimda menga murabbiylik qilayotgan kapitan Sohob Olimovning katta hisssasi bor.

Yurtimizda yoshlar uchun imkoniyatlar eshigi ochiq. Bu imkoniyat va imtiyozlarga erishish yo‘li harakat va bilim ekan. Armiyaga kelganimdan hech ham afsuslanmayman, kurash meni kuchli va baquvvat qilib tarbiyalagan bo‘lsa, harbiy xizmat o‘zimga bo‘lgan ishonchning ortishiga, yanada mas‘uliyat bilan belgilangan vazifalarni bajarishga, intizomli bo‘lishga o‘rgatadi.

Ishonchni oqlash kerakligini uqdim. Akam Ichki ishlar vazirligining maxsus qismida kontrakt asosida xizmat qiladi. Harbiy xizmatdan so‘ng men ham shu yo‘nalishda xizmatimni davom ettirish niyatidaman. Harbiy xizmatni sportis tasavvur qilish qiyin. Milliy kurash borasida harbiylarimiz uncha-muncha polvonni yengib qo‘yishini ko‘rdim.

Kurash olamini surxondaryolik polvonlaris tasavvur qilib bo‘lmaydi. Oddiy askar To‘ra Choriyev ana shu polvonlardan biri, Alpomishning haqiqiy avlodi. Armiyamiz safida uningdek irdoli polvonlar xizmat qilar ekan, sarhadlarimiz mustahkam bo‘lib, yurtimizda tinchlik-osoyishtalik hukm suradi.

Shohista ABDURAHMONOVA,
Shimoli-g‘arbiy harbiy okrug matbuot xizmati bosh mutaxassisi

YANGICHA YONDASHUVLAR

GENETIK SIFAT O‘ZGARISHI chorvachilik rivojiga ijobiy ta’sir qiladi

Alisher SAFAROV, Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo‘mitasi boshqarma boshlig‘i, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori

Mamlakatimiz qishloq xo‘jaligi rivojida chorvachilik muhim o‘rin egallaydi. Ayni paytda aholini arzon go‘sht va sut mahsulotlari bilan ta‘minlash davlat siyosati darajasiga ko‘tarilgani sohadagi islohotlarda o‘z aksini topmoqda. Tarmoqni yanada rivojlantirishda uzluksiz orduqa-yem ta‘minotini yo‘lga qo‘yish, naslchilikni alohida e‘tibor qaratish, xorijiy tajriba asosida naslchilikni innovatsion usullar orqali rivojlantirish oldimizda turgan muhim vazifalardandir.

Prezidentimiz shu yil 25-oktabr kuni Qashqadaryo viloyatiga tashrifi davomida chorvachilikni rivojlantirish masalalariga alohida to‘xtalar ekan, kelgusi yilda 100 ming gektar yaylovni yashil ekin bilan qoplash dasturi amalga oshirilishini aytdi. Bunda qurg‘ochilik, issiq va cho‘llanishga qarshi urug‘chilik xo‘jaliklari tashkil etilishi, shuningdek, quyosh energiyasida ishlaydigan nasoslar o‘rnatilib, yomg‘irlatib sug‘orish pilot loyihasi ishga tushirilishi ta‘kidlandi. Bundan tashqari, Chorva mollari genetik tadqiqoti laboratoriyasi tashkil qilinib, Ispaniyaning assaf zotli qo‘ylaridan yangi milliy zotlar ko‘paytirilishi qayd etildi.

Bugunga kelib, mamlakatimizda yirik shoxli mollar soni 14 millionga yaqin-

lashdi. Bu ko‘rsatkich qo‘shni davlatlardagiga nisbatan ancha yuqori. Masalan, Qirg‘izistonda — 2 million 214 ming bosh, Tojikistonda — 2 million 507 ming, Qozog‘istonda — 10 million 500 ming bosh qoramol boqiladi.

Mamlakatimizda qoramollarning aberdin-angus (go‘sht yo‘nalishida), simmental (go‘sht va sut yo‘nalishida), shvis (go‘sht va sut yo‘nalishida), “limuzin” (go‘sht yo‘nalishida), bushuyev (sut yo‘nalishida — mahalliy zot) va boshqa zotlari parvarishlanmoqda. O‘tgan besh yilda xorijdan keltirilgan naslli mollar soni, jumladan, yirik shoxli mollar 171 ming 957 bosh, mayda shoxli chorva 283 ming 994 boshga yetkazildi.

Mahalliy, jaydari mollar naslini yaxshilash borasida esa sun‘iy urug‘lantirish ishlari bajarilmoqda. Bugunga qadar aholi qaramog‘idagi 3 million boshga yaqin sigir va tana sun‘iy urug‘lantirilib, nasli yaxshilangan mollar soni 75 foizga yetkazildi.

Chorva naslini yaxshilash borasidagi amaliy ishlarni davom ettirgan holda chorvachilikda embrion transplantatsiyasini qo‘llashni davr taqozo etmoqda. Zotan, bu usul orqali zotdor naslli chorvani ko‘paytirish bugun soha oldida turgan dolzarb vazifadir.

Embrion ko‘chirish chorvani genetik jihatdan yaxshilash, birinchi navbatda, dominant zotdor urg‘ochilar genini ko‘paytirishda kuchli texnologiya. U qoramolchilik, ayniqsa, sut sanoatida embrion ko‘chirish dasturi yordamida elita urg‘ochilardan foydalanish orqali genetik taraqqiyotni rag‘batlantirish uchun ishlab chiqilgan. Ko‘chirib o‘tkazish uchun mavjud embrion yetishtirishning an‘anaviy usullaridan tashqari somatik hujayra o‘tkazish yoki transgenez orqali klonlashdan keyin embrion yetishtiradigan yangi texnologiyalar ham mavjud. Ammo ular ko‘p hollarda tijoriy maqsadda keng qo‘llanadi.

Embrion transplantatsiyasi orqali istalgan qoramol zotini va jinsini olish imkoniyati yaratiladi. Mamlakatda chorvachilik

66

MAMLAKATIMIZDA QORAMOLLARNING ABERDIN-ANGUS (GO‘SHT YO‘NALISHIDA), SIMMENTAL (GO‘SHT VA SUT YO‘NALISHIDA), SHVIS (GO‘SHT VA SUT YO‘NALISHIDA), “LIMUZIN” (GO‘SHT YO‘NALISHIDA), BUSHUYEV (SUT YO‘NALISHIDA — MAHALLIY ZOT) VA BOSHQA ZOTLARI PARVARISHLANMOQDA. O‘TGAN BESH YILDA XORIJDAN KELITIRILGAN NASLLI MOLLAR SONI, JUMLADAN, YIRIK SHOXLI MOLLAR 171 MING 957 BOSH, MAYDA SHOXLI CHORVA 283 MING 994 BOSHGA YETKAZILDI.

sohasida embrion transplantatsiyasini yo‘lga qo‘yish borasida Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo‘mitasi tomonidan muayyan ishlar bajarilmoqda. Jumladan, Germaniyaning Bavariya federal yeri (viloyatiga) qishloq xo‘jaligi vaziri Mixayela Kaniber va ma‘muriyat rahbari Hubert Bitlmayer bilan uchrashuv o‘tkazilib, qoramol naslchiligi, ularni sun‘iy urug‘lantirish, embrion transplantatsiyasi yo‘nalishida olmon texnologiyasini jalb etishga erishildi. Bavariya chorvachilik va naslchilik tashkilotlari assotsiatsiyasi bilan Germaniya tajribasi asosida yirik shoxli mollarning genomik seleksiyasi va embrion transplantatsiyasi bo‘yicha qo‘shma ilmiy-ishlab chiqarish markazini tashkil etishga kelishildi.

Shuningdek, Ohangaron tumanida chorvachilikni yanada rivojlantirish, embrion transplantatsiyasi orqali zotdor naslli chorvani ko‘paytirish borasida Argentinaning “Wertheim agro” kompaniyasi bilan o‘zaro hamkorlik ishlari bajarilmoqda. Prezidentimizning joriy yil 24-avgustdagi “Chorvachilikda identifikatsiya qilish tizimi va naslchilik sohasini takomillashtirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori sohada qilinayotgan ishlarning yanada qo‘llab-quvvatlanishiga sabab bo‘ldi.

Qarorga binoan, Naslchilik ilmiy-ishlab chiqarish markazida “AndroVision” CASA dasturi asosida sifatli urug‘ tayyorlashni yo‘lga qo‘yish ko‘zda tutilgan. Shuningdek, go‘sht va sut yo‘nalishida

nasldor qoramollar embrionini “in vitro” usulida tayyorlash va ko‘chirib o‘tkazish innovatsion laboratoriyasini tashkil qilish, nasldor va sport otlarining urug‘i hamda embrionini chuqur muzlatilgan holda tayyorlash texnologiyasini yo‘lga qo‘yish va shartnoma asosida konsalting xizmatlari ko‘rsatish belgilangan. Qolaversa, qarorda iqtidorli yoshlar, yosh olimlarning sohaga oid bilim va amaliy ko‘nikmalarini oshirish kabi vazifalar yuklatilgan.

Joriy yilda qo‘mita tasarrufidagi Chorvachilik va parrandachilik ilmiy-tadqiqot instituti hamda Janubiy Koreyaning “KOPIA” markazi hamkorligida Koreyaning Korea va AQShdan golshin zotli mahsuldor, genetik potentsiali yuqori sigirlar embrioni keltirilib, O‘rta Chirchiq tumanidagi “Kim Pen Xva”, Chinoz tumanidagi “Dil Giyo Fayz Baraka” chorvachilikka ixtisoslashgan fermer xo‘jaliklarida transplantatsiya qilindi. Hamkorlik loyihasi doirasida kelgusi yilda bu ishlar ko‘lami kengaytiriladi va institutda embrion transplantatsiyasini amalga oshirish mo‘ljallangan maxsus laboratoriya tashkil etiladi. Shuningdek, yuqori mahsuldor sigirlar embrionini “in vitro” usulida yetishtirish yo‘lga qo‘yiladi. Bu sa’y-harakatlar chorva mollari naslining yaxshilanib, mahsuldorlik sezilarli oshishiga xizmat qiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi jamoasi mas’ul xodim Salix Marufovich Israilovga onasi

Xalima Usmanovna ISRAILOVANA

vafot etganligi munosabati bilan chuqur ta’ziya izhor etadi.

XALQARO ALOQALAR

IKKI XALQNING “OLTIN KO‘PRIGI”

O‘zbek va ozarbayjon xalqlari o‘rtasidagi yaqinlik o‘zining ming yillik mustahkam tarixiy ildizlariga ega. Chunonchi, munosabatlارimiz umumiy o‘tmishga, yagona dinga, milliy, madaniy va ma‘naviy qadriyatlarning o‘zaro o‘xshashligiga asoslanadi. Bu esa ikki tomonlama hamkorlikni yanada mustahkamlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Yaqinda mamlakatimizda keng nishonlangan “Diniy bag‘rikenglik” haftaligi tadbirlarida ham yurtdoshlarimiz ozarbayjon va o‘zbekning turmush tarzi, san‘ati, madaniyati bir-biriga juda o‘xshashligiga guvoh bo‘ldi. Ozarbayjon milliy madaniyat markazi rahbari Mobil Mamedovning Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do‘stlik aloqalari qo‘mitasiga birinchilardan bo‘lib bayram tabrigi yo‘llab, samimiy tilaklar bildirgani haqida aytgandiki. Mobil Mamedov bilan bugungi suhbatimiz ham ana shu bayram shukhi bilan kechdi.

— Bugungi kunda O‘zbekistonda istiqomat qiluvchi 40 mingdan ortiq ozarbayjon millatiga mansub yurtdoshlarimiz barchamiz uchun yagona bo‘lgan O‘zbekistonning ijtimoiy, iqtisodiy, ma‘naviy-ma‘rifiy va boshqa sohalarida faol ishtirok etib kelmoqda, — deb gap boshladi suhbatdoshimiz. — O‘zbekiston — Ozarbayjon munosabatlarning yangi bosqichi ikki davlat rahbarlarining o‘zaro rasmiy tashriflari, ikki tomonlama siyosiy, iqtisodiy va madaniy aloqalarning jadal rivojlanishi orqali o‘z aksini topmoqda. Ozarbayjon xalqining umummilliy yetakchisi Haydar Aliyev shunday ta’kidlagani bejiz emas: “Ozarbayjon va o‘zbek xalqlari o‘rtasidagi munosabatlar qadimiy tarixga ega, xalqlarimiz hamma davrlarda ham do‘st bo‘lib, bir-birini qo‘llab-quvvatlab, milliy qadriyatlar hamda madaniy aloqalarni rivojlantirib kelgan”.

— Ozarbayjon milliy madaniy markazi tarixi, bugungi faoliyati haqida qisqacha aytib o‘tsangiz. — Toshkent shahrida 1989-yilda ilk bor “Gardashlik” ozarbayjon milliy madaniy markazi ochildgan. Keyinchalik, Samarqand va Buxoroda shunday markazlar tashkil topgan. 2003-yilga kelib, O‘zbekiston zaminida istiqomat qilayotgan ozarbayjon xalqining milliy an‘analari, urf-odat va qadriyatlarini asrab-avaylash, rivojlantirish maqsadida Respublika Ozarbayjon milliy madaniy markazi ish boshladi.

di. Bu yerda xalqimizning o‘ziga xostligi, milliy qadriyatlarini saqlash, targ‘ib qilishimiz uchun barcha sharoit mavjud. Ozarbayjon tili, ayniqsa, raqsini o‘rganishga qiziqqanlar bemalol bu imkoniyatlardan foydalansa bo‘ladi. “Gardashlik” raqs ansamblimiz qator tadbirlarda e’tiroflarga sazovor bo‘lib kelayotgani ham amin-erkin ijod qilayotganimizdan dalolatidir.

Ayni paytda markaz mamlakatimizning olitita mintaqasida faoliyat yuritayotgan o‘z bo‘limlari ishni muvofiqlashtirish bilan birga, yuqoridagi maqsadlarga tayanib, o‘zbek-ozarbayjon xalqlari o‘rtasidagi do‘stlik, hamjihatlik, tinchlik va barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qilyapti. Samarqand, Sirdaryo, Navoiy, Buxoro, Toshkent viloyatlaridagi filiallarimizda ham milliy kiyimlar, musiqa asboblari, qo‘yngiki, barcha sharoitlar yetarli.

— Bu yil o‘zining ibratli hayoti va ishlari bilan xalqaro miqyosda katta hurmat qozongan buyuk davlat va jamoat arbobi Haydar Aliyevning 100 yilligi keng nishonlandi. Jumladan, mamlakatimizda ham...

— Albatta. O‘zbek zaminida ham Ozarbayjon milliy lideri Haydar Aliyev tavalludining 100 yilligi Ozarbayjon madaniyat markazining 20 yillik yubiley tantanalariga hamohang juda keng miqyosda nishonlanganini mam-

“Yangi O‘zbekiston” va “Правда Востока” gazetalarى tahririyati” DM

MUASSIS:
O‘zbekiston Respublikasi
Vazirlar Mahkamasi

Bosh muharrir:
Salim DONIYOROV

Qabulxona: (71) 233-56-33
Devonxona va e’lonlar: (71) 233-70-98
E-mail: info@yuz.uz
Web-sayt: www.yuz.uz

Tahririyatga kelgan qo‘lyozmalar taqriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar.

Gazeta tahririyat kompyuter markazida sahifalandi.

Gazetaning poligrafik jihatdan sifatlari chop etilishiga “SHARQ” NMAK mas’ul.

Bosmaxona telefoni: (71) 233-11-07

Madaniyat

YANGI O‘ZBEKISTON

XOTIRA — UYG‘ONSA GO‘ZAL

San‘at shunday sinov maydoni, u hech kimga eshik yopmaydi, lekin hech kimning boshini shunchaki silab ko‘kka ko‘tarmaydi. Sahnada, ekranda mehnat, iste’dod va fidoyilik bilangina kutilgan natijaga erishish mumkin. Agar san‘atkor o‘z obrazini tomoshabingga kattamehr va samimiyat bilan taqdim etsa, tomoshabin ham o‘sha ijodkorni shu darajada yuksak hurmat va hayrat bilan qabul qiladi. Nabi Rahimov ana shunday ulug‘ va e‘zozga munosib ijod yo‘lini bosib o‘tgan ulkan iste’dod sohibi edi.

BUGUNNING OLIM XO‘JAYEVI, ERTAMIZNING NABI RAHIMOVLARI BORMI?

**Muqaddas
ABDUSAMATOVA,
O‘zbekistonda xizmat
ko‘rsatgan madaniyat
xodimi**

1991-yillar chamasida... Ustoz san‘atkorimizning 80 yoshga kirganini eshitdim-u, tasavvurimda o‘sha yoshligimda ko‘rgan Shokir ota, Yago, Hoshimjon Qo‘ziyev va boshqa obrazlar paydo bo‘ldi. Shu bilan birga, sahnaga chiqib, butun bir zalga sig‘masdan tik turgan tomoshabinlarga o‘ziga jalb eta bilguvchi o‘ta iqtidorli aktyor gavdalandi. U kishi bilan muloqotga oshiqdim, nazarlarga o‘tgan hamon o‘shanday tetik edi.

Teatrga kiraverishdagi yo‘lakda u kishiga ro‘baro‘ keldim. Grimxonada xotirjam suhbatlashadigan bo‘ldik.

— Hayotimda ko‘rgan ajoyib davrlarim ipga terilgan marjon kabi o‘tyapti, — degan edi Nabi aka suhbatimiz avvalida. — Shu dargohga 1929-yili kelgandim. Shundan buyon eh-he, qancha suvlar oqmadi, deysiz, 1933-yildagi ocharchilikni ham ko‘rdim. 1941-yilda ko‘ngilli bo‘lib frontga bordim. Haqiqiy faoliyatim 1943-yildan boshlandi desam, xato bo‘lmas. O‘sha paytdagi darg‘alar — Yetim Bobojonov, Aleksandr Ginzburglar bilan hamkorlikda yaratgan qator rollarni eslasam, hamon yengil tortaman. Bobo Kayfiy, Tixon, Hoshimjon, Yago, Xlestakov... Bu ro‘yxatni ancha davom ettirish mumkin. Ularning har biri o‘zicha hayotimda, ham xayolimda muhrlanib qolgan. Ochig‘ini aytсам, ko‘proq o‘sha davr rejissurasi, odamlari, tomoshabinlari sog‘intiradi meni. Chunki bu davr faoliyatimning gullash, rivojlanish pallasi edi. Qadr-qimmat, samimiyluk, mehr-oqibat, kattaga hurmat ustun turgan chog‘lar edi...

Nabi akadan hayotini alg‘ov-dalg‘ov qilgan, ahil jamoani bo‘linishga majbur qilgan yillar haqida so‘raganimda bir zum o‘yga toldi. So‘ngra teatrdagi ko‘ngilisiz voqealar ijodkorlarimiga emas, minglab tomoshabinlarni ham iztirobga solganini ta’kidladi. Ana shu qutlug‘ teatr sahnasidan ish boshlab, shu maskandan non yegan, san‘atga qadamini ham shu qutlug‘ dargohda qo‘ygan iste’dodlar ham oxir-oqibat jamoani tark etishni o‘zlariga ep bildilar. Bo‘lindilar.

Ha, inson moddiy jihatdan ezilsa, qiynalsa nochor kuni o‘taveradi. Ammo ma‘naviy qiynalish yomon. Odamni bukadi. Iste’dodlarni sindiradi.

— Katta o‘z o‘rnida, kichik o‘z o‘rnida ahil yashab, ijod qilib kelayotgandik. Reja ham bajarilardi. Yaxshi, chaqmoq asarlar ko‘p bo‘lmasa-da qo‘ylayotgan edi. Ko‘pgina umidli yosh aktyorlar voyaga yetib qolgandi ham. Ming afsuslar bo‘lsinki, tarqashlik, samimiyat o‘rmini fisqu fasod, g‘iybat egaladi. Ustozlar qoldirgan buyuk odatlar toptaldi, oyoq osti qilindi. Bu menga

yomon ta’sir qildi. Aslimizga qaytishga qo‘lmdan kelgancha urinmayin, befoya bo‘ldi, — degan edi ustoz san‘atkorimiz nadomat bilan.

Xo‘sh, bunday vaziyat yuzaga kelishining sababi nima edi? Nabi aka har gal ana shu sabablar haqida o‘ylaganida bir xil to‘xtamga keladi: Bularning bari asosan, san‘at sohasidagi ayrim rahbarlarning o‘z ishini bilmasligidan, san‘atni tushunmasligidan kelib chiqdi. O‘sha davrda nafaqat u faoliyat olib borgan teatr, balki respublikamiz milliy san‘atining ancha orqaga ketgani ma’lum bo‘ldi. Bular ma’lum gaplar bo‘lsa-da, uni eslamaslikning iloji yo‘q. Toki keyingi ishlarga saboq bo‘lsin.

— Hozir o‘sha kamchiliklarni bartaraf etish uchun urinishyapti, tadbirlar belgilanyapti. Ajab emas, teatr san‘ati ham o‘z yo‘liga tushib ketsa. Ammo buning uchun zo‘r, kuchli asarlar zarur. Hozirgacha rejani bajaramiz deb saviyasi past asarlarni ko‘proq sahnalashtirdik. Majburiikdan, — deya qayd etgan edi suhbatdoshim.

Aslida, teatr san‘ati — jonli san‘at. Sahnadagi aktyor zaldagi tomoshabin bilan bevosita muloqotda bo‘ladi. Uni aktyor majburan jalb etib, kuldirishi qiyin. Yaratilgan obraz tabiiy, ta’sirchan bo‘lsagina tomoshabinini o‘ziga ergashtiradi, ruhlantiradi, kuldiradi. Iz-tirobga sola oladi. Shuningdek, bu jarayonda rejissorning o‘rni juda katta. Bu haqda so‘raganimizda Nabi aka shunday javob bergan edi:

— So‘zsiz. Har doim yaxshi rejisura, iqtidorli artist, o‘ziga xos obraz

bo‘lishi kerak. Shu narsalar yetishmagan sabab bugungi kunda teatrdan tomoshabinlar yiroqlashdi. Qolganlari ham repertuarimizdagi asarlardan ayrimlariningina tanlab oladi. Zalda tomoshabinlarning kamligi esa sahnadagi aktyorga, uning ijrosiga o‘z-o‘zidan salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Yana shuni aytish kerakki, iqtidorli talantlarni yuzaga chiqarish uchun ham yaxshi asarlar zarur. Hozir hamma narsada bo‘lganidek, bizda yaxshi asarlar tanqisligi mavjud...

Darhaqiqat, Nabi aka o‘shanda ta’kidlaganidek, ziyoli kishilar, ayniqsa, ijodkorlarning, aktyorlarning ma‘naviyati o‘zgalarga nisbatan ustunroq bo‘lishi kerak. Shundagina boshqalar undan o‘rganishi, unga ergashishi mumkin. Keyingi yillarda bu narsaga ham darz ketdi chog‘i.

— Nimasini aytasiz, — degan edi ustoz san‘atkorimiz tashvish bilan. — San‘atda doim fidoyilik, kamtarlik talab qilinadi. U bo‘lmadini, demak, muxlislar kamayishi turgan gap. Odatda, shaxsiy hayotda avvalo, ijodni, san‘atni o‘ylagan aktyorning kelajagi porloq. Birinchi galda o‘zini, keyin san‘atni o‘ylaganlar yutqazadi. Bundaylar faoliyatini san‘at ravnaqiga emas, shaxsiy hayot tarzi uchun tanlagani

sezilib qoladi. Aksariyat yoshlarimiz tarqashlik paytida o‘zlarining haqiqiy ‘yuzlari’ni ko‘rsatishdi. “Uning unvoni bor, meniki nimaga yo‘q!” qabilidagi mish-mishlar tarqashlik omillaridan bo‘ldi...

— Meni ma‘zur tuting-u, bugunning Olim Xo‘jayevi bo‘lmaganidek, nazarimda, ertaning Nabi Rahimovi ham yo‘qqa o‘xshaydi. Siz nima deysiz?

Bu savolimizni eshitib suhbatdoshim shunday degan edi:

— Savolingiz men uchun ham faxrli, ham tashvishli... 30-yillar iste’dodlar yili bo‘ldi, desamnikan, harqalay Buxorodan Olim Xo‘jayev, Qo‘qondan men, Toshkentdan Shukur Burhon, Karim Zokirov — hammamiz bir paytda teatrga keldik. Hozirgi yoshlarga oliy bilim dargohlarida san‘atdan saboq beradi. Biz esa o‘qimasdan, ustozlarning maslahati bo‘yicha teatrga kirganmiz. Bu ham san‘at fidoyilikni talab etishini isbotlovchi misoldir. Nene qiyinchiliklar boshimizdan o‘tmadi. Urush yillari Yetim akadek allomalar tog‘oracha ko‘tarib, atala uchun soatlab navbatda turishgan. Biz ham. Lekin kasbimizga mehrimiz susaymagan. Intizom buzilmagan. Hozir-chi? Radio bor, kino, televideniye. Ko‘pchilik talantlar bir paytda hammasiga o‘zlarini uradi. Repetitsiyalarga kechikib keladi. Ba’zida o‘zlari qatnashmagan spektakl qo‘yilsa, ishga ham kelmay qo‘yave-rishadi. Bilmaganimni so‘rab o‘rgangan olim qabilidagilar hozir kam. Biz nima bo‘lsa ham biron narsani o‘rganib

Chinakam kulgi ixlosmandlari. O‘zim ham xalqimga xizmat qilishni amri vojib deb bilaman...

Nabi akaning nurlu yuzlariga nazar solgan odam bir haqiqatni anglar edi: inson hamisha shukronalik tuyg‘usi bilan yashashi kerak. Hozir hayotdan arz qiluvchilar ko‘paygan. Ustoz san‘atkorimiz yoshi saksonga yetgunga qadar biron marta noliqanini shogirdlari eshitmagan ekan. To‘g‘ri-da, arz-dod etganingiz bilan biringiz ikki bo‘lmaydi-ku?! Ba’zida do‘stlari, muxlislari hazil qilishsa, suhbatdoshimizning she’riy javobi ham tayyor bo‘lardi:

Men elimning shirinsuxan labiman,
Ko‘ksi uzra urib turgan qalbiman,
Sevgi uchun, go‘zallik-chun, ey, do‘stlar,
Qarisam ham quyilmagan Nabiman.

Ijodiy uchrashuvlarda Nabi akadan muxlislari ko‘proq “Qutlug‘ qon”dagi Shokir ota roli haqida gapirib berishlarini so‘rar ekan. Negadir men ham san‘atkorning ushbu obrazini o‘zgacha qadrlayman.

— Aktyor uchun yaratgan obrazlarining yaxshi-yomoni bo‘lmaydi, — degan edi Nabi aka. — Lekin gapingizda jon bor. O‘sha asarda ikkita rolni ijro etganman — kinoda Shooqsim, spektaklda Shokir ota. O‘zim asli hunarmand bo‘lganim uchunmi, mehrim boshqacha. Birinchi bor ko‘rganda hatto rahmatli Tamaraxonim ham tanimagan edi. Uni har safar ijro etganimda yoshligim, mahallam yodimga keladi. Ikki akam bo‘lgan. Kattasini usta Tojivoy deydishardi. Bilimgan ishi yo‘q edi. Birgalashib kuvushga qo‘latdan jag‘ qo‘yardik. Kerosinka deydigan idishgacha yasaganmiz. Qo‘qondagi mashhur havaskorlar to‘garagiga qatnashganman. Tamaraxon, Gavharxon, Soyib Xo‘jayevlar qatori Qori Yoqubov menga ham san‘at sirlari o‘rgatgan. O‘shalarga ergashib, qarqunodan bulbul bo‘lib chiqqanman oxiri. Umrimga uzayishiga yana bir sabab bor. Birinchisi san‘atim bo‘lsa, ikkinchisi hamma narsaga kuyib-pishavermayman. Kim uzoq umr ko‘rishni xohlasa, ularga maslahatim ham shu.

Har bir insonning istiqbol pillapoyalariga chiqishida uning umr yo‘ldoshi muhim o‘rin tutadi. Ba’zilar san‘atkorning hayotini hech qanday tashvishsiz, faqat xursandlikdan iborat deydishadi. Aslida unday emas.

— Rafiqam Lyubaxon bilan hamisha bir-birimizni asrab-avaylab yashadik, — degan edi Nabi aka. — O‘g‘lim Erkin — suvchi. Uch nabiram bor. Lekin ular ham san‘atkor emas, ko‘proq arab tiliga mehr qo‘yg‘an... Vorislarim saboq olgan toliblar, qolaversa, sahnadagi ko‘pchilik yoshlardan iborat. Bulardan birontasini to‘la ma’nodagi shogirdim deya olmasam-da, ammo so‘rashganida maslahatlarimizni aytamaganmiz. To‘la ma’nodagi shogirdlarni tayyorlamaganimizga endi achinamiz. Bunga sabablar yuqorida aytili. Hozir mendan... yoshlarib qolsangiz hayotingizni nimadan boshlar edingiz deb so‘rasha, san‘atdan, avvalidek, xuddi san‘atdan deb javob berardim. Chunki san‘atdagi “millioner”lardan biriman. Millionlarim esa aziz xalqim, tomoshabinlarim, muxlislarim...

Darhaqiqat, Nabi Rahimov yaratgan milliy xarakterlar talqini o‘zbek teatr va kino san‘atining noyob va betakror obrazlari sifatida qadrlidir. Ustoz san‘atkor bunyod etgan maktab saboqlari esa uning izdoshlari va shogirdlarining ijodiy faoliyatida davom etayotgani buning yaqqol dalilidir.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020-yil 13-yanvarda 1047-raqam bilan ro‘yxatga olingan.

Nashr indeksi — 236. Buyurtma G-1146.

43313 nusxada bosildi.

Hajmi — 3 taqob. Ofset usulida bosilgan. Qog‘oz bichimi A2.

Bahosi kelishilgan narxda.

“SHARQ” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasida chop etildi.Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko‘chasi, 41-uy.

Navbatchi muharrir: Bashorat Yunusova
Dizayner: Zafar Ro‘ziyev

Manzilimiz: 100029,
Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko‘chasi, 32-uy

Topshirildi — 03:15